

pen

... fse
f kulturo
obrnén.

Branko Šömen,

literat in filmski kritik

Zgodba z naslovnice str. 16

VESTNIKOV
MESEČNIK,
četrtek,
29. junija
2006,
136. številka

Natalija
Juhnov

V poletno vročino vstopamo že 15. samostojni in samozavestni. Takšni bomo tudi, če nam uspe izdati še eno številko Pena, ki naj bi jo vzeli v roke 27. julija.

Proščenja

Posnetek je nastal v LIPI. Tam so nedavno imeli proščenje. Števanova teta MICKA, pri kateri so bili na kosilu sorodniki in znanci, se je na ta veliki praznik začela pripravljati nekaj dni prej. Ker je »vertinja« in glavna »sakačica«, je to toliko bolj razumljivo.

Dva dni pred slavljem je prišla k njej frizerka LIDIJA, ker se za tak »svetek« spodobi, da je vsak las na pravem mestu. In medtem ko je Lidija opravljala svoje naglavne posle, si je vrla Micka vzela v roke Pen in ga prelistala. Posebej jo pritegnejo tute, saj vaških govoric ne pozna – od nekdaj ima namreč težave s sluhom. Bere pa še brez očal. V znak devišstva pa si je ob poziranju vzela v roke še rumen cvet – beli bojda še niso vzcveteli.

bec

Lidija natopirala Micko

Mi vas volimo (kdo nas pa ljubi?)

MARJAN MAUČEC iz Gančan (manj bela glava) in EVGEN SAPAČ iz Brezovec sta ondan sedla za isto mizo (in na isto klop), da bi podebatirala o pomurski politični stvarnosti. Oba sta namreč prvaka SLS, volitve pa so

Ti boš župan!

Kak máš léjpo roužo!

SLS

Ja, ko državno svetniško službo vržem stran!

tik pred zdajci, zato ni vseeno, kdo (in kako) bo koga. Po nekajurnem prijateljskem prepričevanju, ki sta ga delno tudi zalivala (a le toliko, da je beseda bolj tekla), je prvi preskusil, ali ga noge kljub napornemu sedenju še vedno držijo. Kot vidite, je odgovor pritrdilen pa tudi govorica njegovega obraza priča, da sta se z nekdanjim kmečkim sindikalistom in zadružnikom dobro pogovorila. Pentute že raziskujejo, ali si bo kateri od njiju poleg vseh funkcij, ki jih že opravljata, skušal nadeti še župansko avreolo ...

Risüš

Obljube Tonček bo čital (če bo čas)

TONČEK HORVAT je še samskega stanu, zaposlen je v Avstriji in količina denarja v denarnici ni njegov največji življenjski problem. Pred kratkim si je skupaj s sopotniki z Vestnikovega vlaka ogledal Minimundus v bližini Celovca. Šele tam je videl (seveda v miniaturi obliki) in izvedel, da sodi med svetovne znamenitosti tudi NUK (Narodna in univerzitetna knjižnica) v Ljubljani. Želel je, da prek Pentut vesoljnemu Pomurju sporočimo, da si bo znamenitost v naši prestolnici kmalu ogledal. Ali si bo tam sposodil tudi kakšno knjigo (ali revijo ali kaseto), nam za zdaj ni izdal. Pustimo se presenetiti ...

jog

Ge mo pa čito knjigo!

Še pomnite, primatovci?

Balažek in Horjak

Stari nogometni lisjak (včasih kot akter na igriščih, danes pa kot trener) Mariborčan BRANKO HORJAK (brez kravate) in lendavski župan ANTON BALAZEK sta usodno povezana. Pa ne le (kot vidite s fotografije, ki je nastala na novem stadionu v Lendavi) žogobrcarsko, pač pa tudi službeno – sicer pa je tudi nogomet lahko služba (in še kako dobro plačana!). A tu gre za nekaj drugega – tako Horjak kot Balažek sta bila namreč nekoč zaposlena v DO TKO PRIMAT ...

Frbo

Kaj je tou primat?

Pračlovik že nej!

Fuzbalski turnir ljudi, ki se tako ali drugače ukvarjajo z medijskim sporočanjem, je po nekajkratnih poskusih padel v vodo (pa še to ne, ker zadnje čase ni veliko deževalo). A vseeno se je del novinarske srenje odločil, da se prepusti svetovni nogometni mrzlici, posebej tisti v rumenih dresih. Tako so si na stadionu v ANDREJCIH (menda je v bližini kapelica) omislili srečanje vseh lastnikov brazilskih dresov – in glej ga, zlomka, ko so se srečali, so hitro ugotovili, da so si prav vsi omislili majico z napisom največje od največjih nogometnih zvezd – RONALDINHA. Deset se jih je postavilo pred pentutarski objektiv in dokaz je pred vami. Kasneje se je del Ronaldinhov in Ronaldinh odpravil v mesto na kavo in tisti, ki so šli mimo, vedo

Ronaldinhi in Ronaldinhe preplavili mursko krajino

Invazije

Samba pa ti?

Ne, samba pa jaz!

povedati, da središče Sobote ni bilo še nikoli tako prijetno rumeno. Sicer pa brazilsko-prekmursko prijateljstvo negujejo J. GRGURIČ, D. GABER, C. SEVER in B. PEČEK (vsi so s TV SLO), vmes pa je (najbolj črna) VEČEROVKA N. GIDER.

P. S.: Informacije o tem, kako in kje najceneje priti do originalnega Ronaldinhovega dresa, sprejemajo v Slovenski 25, 9.000 M. Sobota. Centralo brazilsko-prekmurskega prijateljstva lahko obiščete vsak delavnik od 8. do 16. ure, ob koncih tedna pa samo ob poprejšnji najavi!

F. Cipot brez derivatov

Prestopi I

Prekmurski »fuzbalski« reprezentant iz Nemčavec FABLIAN CIPOT je bil zadnja leta povezan z nafto – ko je bil v tujini, je igral v deželi mogotcev črnega zlata, v KATARJU, po poškodbi in okrevanju pa se je poskusil še v lendavski prvoligaški NAFTI. Kot kaže, mu je derivatov dovolj in se bo odpravil s trebuhom (in nogami) za nogometnim kruhom kam drugam. Vsekakor so mu v Lendavi še vedno pripravljeni »držati štango« in še več: veseli bi bili, če bi ostal. O tem ga prepričuje tudi RADOVAN ŽERJAV (krajša pričeska), eden vodilnih v podjetju in klubu.

frbo

Nejdi, Fabi, nejdi!

Rešitelj D. Žilavec (za zdaj) počiva

Ponjimaješ po beloruski!

Prestopi II

Saj si je to tudi zaslužil – po vrnitvi iz Rusije, ki ni črna (reče se ji tudi BELORUSIJA), se je namreč DENIS ŽILAVEC odločil brcati v MURI 05 in prav on ima največ zaslug, da jim je uspelo preskočiti prvo oviro in se iz tretje uvrstiti v drugo žogobrcarsko ligo.

Zdaj Denis doma v miru razmišlja, ali bo še naprej prvi na vasi (z Muro v drugi ligi), ali bo sprejel ponudbo kakšnega ta hip uglednejšega kluba. Sicer pa prekmurski ljubitelji nogometa nestrpnost pričakujejo, da se bo tudi njegov sedanji delodajalec vrnil na pota stare slave in bo v Fazaneriji kmalu spet prvoligaški (če ne tudi evropski) nogomet.

Frbo

Zakoj nema človek trej rouk?

Problemi

Kama nej denen fröcs?

Klokani

»Moze jedno karlovacko?«

Ni sicer navada, da bi v Pentutah povelicevali reklame, a tista na hrvaški televiziji za pive za živce je vžgala kot že dolgo nobena. Gotovo ste si zapomnili Japonca, Brazilca in Avstralc, ki so s svojimi pevskimi sposobnostmi moledovali za eno »karlovacko«. Za naše sosede je bil posebno pomenljiv nastop Avstralc, saj so bili ti kasneje zanje na svetovnem žogobrcarskem prvenstvu usodni. Hrvate so namreč izločili iz nadaljnega tekmovalja. Sicer pa smo šele zdaj izvedeli, da je naš

pentutarski sodelavec po koreninah prav tako Avstalec – za nameček pa uživa prav v pivu, ki smo ga videli v reklamah...

Frbo

Si znau, ka je Bobovec iz Avstralije?

Znano je, da Endre Gonter dosti raje kot »novodobne tehnične igračke«, drži v roki čopič. Eden od madžarskih ponudnikov mobilne telefonije pa ga je zdaj pregovoril, da je prevzel pogajanja za njihov vstop na slovenski trg. Pa ne le to, uspelo jim je Endreja tako navdušiti, da ima zdaj kar dva mobilna telefona.

MLADI UPI

od 1.
do
5. razreda

Katarina Nemeš

Tanja Kalamar

Goran Novak

Laura Ojstrič,
zmagovalka publike

Saša Rajniš

Anja Barber,
3. mesto strokovne žirije

Lara Karolyi

Melisa Časar

Doroteja Nemeš

Tanja Konye

Samanta Črnko

1. mesto strokovne žirije

2. mesto strokovne žirije

ZLATI GLAS

PRAVE
ZVEZDE

od 6. do
9. razreda

Brigita Sukič (desno) je bila po oceni strokovne žirije tretja, Anja Horvat (levo) druga, objeli pa sta absolutnega zmagovalca na predmetni stopnji tako po mnenju strokovne žirije kot po glasovih publike Roka Kučana. Vsi so mu iskreno zaploskali, saj je tudi odličen učenec, ki je dosegel na raznih tekmovanjih na državni ravni odlične uvrstitve. Odhaja v srednjo šolo in vsi, z ravnateljico na čelu, ga bodo zelo pogrešali.

Med čakanjem na rezultate glasovanja strokovne žirije in publike je nastopila šolska plesna skupina, v kateri pleše Janja Bočkorec (v ospredju z desne), ki je pogumno nastopila tudi na festivalu.

Da bi spoznali vseh sedem PRAVIH ZVEZD, je tu še fotografija, na kateri je za Brigito in zmagovalcem Rokom Melani Kalamar, z leve pa sta Nina Abraham in Patricija Barber. Zares so se potrudili in velik aplavz publike je bil najlepša nagrada za nastop.

Na osnovni šoli Šalovci od leta 1994 organizirajo šolsko tekmovanje v petju. Že takrat so se odločili, da bo to festival z zvenečim imenom Zlati glas. Učiteljica glasbene vzgoje Suzana Škodnik je ugotavljala, da učenci ne marajo preveč ur glasbe. Malo jih je sodelovalo v pevskega zboru, snov predmeta jim je bila nepomembna in odveč. Poskušala je z različnimi motivacijami, na katere so se mladi odzivali. Iz drobnih idej je nastal festival, ki živi že dvanajst let in je ena od javnih prireditev šole pred koncem šolskega leta. Na letošnjem je nastopilo kar 13 mladih upov z razredne stopnje, na predmetni pa jih je zbralo pogum za nastop pred publiko le sedem, ki pa so že prave zvezde, večji mikrofona in stika s publiko. Učenci, učitelji, strokovna žirija in številni obiskovalci so z letošnjim festivalom lahko zadovoljni. In kako naprej? Dokler bo še kaj učencev, ki ljubijo petje in upajo javno nastopati, ga bodo organizirali. In teh ni malo.

Strokovna žirija v sestavi (z leve) Roman Sarjaš, Jasna Šantavec, Andreja Žiško in Robert Benčec je pozorno prisluhnila vsem izvajalcem, ki ob glasovnih sposobnostih nastopajočih ni spregledala tudi celostne podobe nastopa. Odločila je po svojih merilih in zanimivo, da so strokovnemu mnenju iskreno zaploskali tudi obiskovalci v dvorani.

Na koncu so vsi sodelujoči prejeli darila sponzorjev, podelil pa jih je župan občine Šalovci Aleksander Abraham. Skupaj s festivalsko kaseto bodo ostala lep spomin na Zlati glas 2006.

Jolanda Lazar (na fotografiji v ospredju) je prva leto ravnateljica Osnovne šole Šalovci. Odločila se je, da bo festival ostal šolska tradicija, ker učenci, predvsem deklice, zelo radi nastopajo in javno pokažejo svoje skrite talente. Nastopajoči so jo navdušili, zadovoljna pa je tudi z učenim uspehom na šoli in še posebej z rezultati, ki so jih učenci dosegli na državnih tekmovanjih. Veliko za malo šolo s 107 učenci, se je pohvalila.

Gost letošnjega festivala Zlati glas je bil Franc Gorza, ta hip prava gorička zvezda, ki je bil nekoč učenec Osnovne šole Šalovci. Zapel je svoje nove uspešnice, s prvo čisto svežo zgoščenko, ki je še čakala na javno predstavitev, pa je čestital zmagovalcu letošnjega festivala Roku Kučanu.

Mlade pevce so prišli bodrit obiskovalci iz vseh krajev šolskega okoliša. Zapeti pred polno dvorano, predvsem, če je to prvič, ni mačji kašelj, zato so bili za pogum vsi nastopajoči nagrajeni z bučnim aplavzom – med nastopom in po njem.

Izstopajoči dosežki učencev OŠ Šalovci v šolskem letu 2005/ 06 na državni ravni

- Urška Bedek – srebrno Cankarjevo priznanje za slovenski jezik
- Janja Bočkorec in Rok Kučan – srebrno priznanje za nemščino
- Melani Kalamar – srebrno priznanje za zgodovino
- Tilen Županek in Rok Kučan – srebrno Vegova priznanje za matematiko
- Nina Kardoš, Tilen Županek in Rok Kučan – srebrno Stefanovo priznanje za fiziko

Sedeli smo na Jirkovem vrtu, v junijski senci, ob kalifornijskem bazenu. Noge smo namakali v vodo, pili belo vino. Jirži ali Jirka je bil izvedenec za vina, rad je imel francoske sorte, zato smo pili chardonnay gospoda Georgesa Faivelerja, letnik 2003. Jana, njegova soproga, zdravnica v pokoju, vendar še vedno ljubezniva in šarmantna, je dajala prednost vodi. Karliček, ki je bil na obisku v zlati Pragi, je na primer dajal prednost gambrinusu, točenemu češkemu pivu. Ljudje smo pač različni.

Modra voda

- Smešno, da je skoraj osemdeset odstotkov zemeljske površine pokrite z vodo. Ta regulira temperaturo zemlje pa tudi temperaturo človeškega telesa.

Jirka je dodal, da voda niti za v čevlje ni dobra.

- Življenje je nastalo v vodi. Brez nje lahko živimo samo 72 ur.

- Samo en odstotek vode na našem planetu je piten, neškodljiv za človeka. Sam se svojemu deležu odrekam v imenu žejnih, je trdil Jirka.

- Človek spi je v življenju več kot 60.000 litrov vode.

- Tega ne vem. Ali za vino bi približno vedel. Jaz sem na primer spil 20.000 litrov vina. Pomnožita 360 s petdeset let in tu je ta famozna številka.

Z Jano sva ostrmela.

- Kaj je? Izračunajta: vsak dan po liter dobrega vina, s prijatelji celo nekaj steklenic več. Olajševalna okoliščina je, da sem spil vode mnogo manj od povprečnega potrošnika.

Danes vsi pijemo vodo. Ljudje nosijo plastične steklenice po ulici, na posel, pijejo med vožnjo v avtomobilu, v kinu, v postelji. Praktično se stalno družimo z njo. Kajti voda, ki jo v naravi najdemo v treh agregatnih stanjih - kot tekočino, led ali plin - je v bistvu živa. Japonski znanstvenik dr. Masaru Emotu je proučeval strukturo kristalov zamrznjene vode in prišel do zanimivih podatkov.

Do Jane se je priplazila mačka Čičak, črna kot

- Odprl sem šele prvo steklenico vina.

- Tako kot je bilo na tisoče vrst vina, tako razlikujemo 33 vrst različne vode. Za pijačo je najboljša zrela voda. To je voda, ki sama od sebe privre na dan v obliki izvira ali potoka. Če bi pili vodo samo iz takšnih izvirov, ne bi zboleli za rakom, ne bi imeli srčnih težav.

- Hočeš reči, da imam probleme s srcem, ker pijem premalo žive vode?

Spogledali smo se. Celo mačka je dvignila rep.

- Zakaj hodim vsako leto v Provanso? Tam kmetije vsak večer spi jejo kozarec, dva svojega domačega vina pa so zdravi kot dren.

- Zato greva tudi tokrat v Francijo.

- Ali veš, da so imeli Indijanci žganje za živo, ognjeno vodo? sem dodal.

- Ni samo voda živa. Tudi vino je živo, tudi jaz sem živahen!

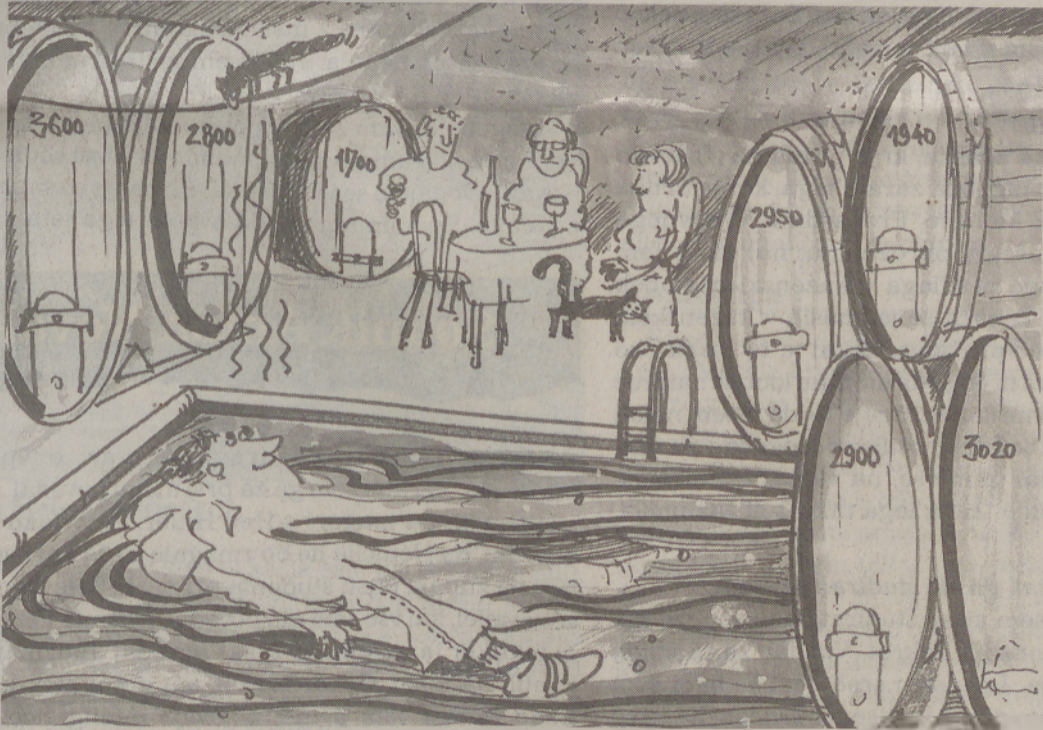
- Mnogi pijejo vodo, ker mislijo, da je voda živa, da ima spomin, da sliši, občuti, da se z nami morda pogovarja.

Jirka je odmaknil steklenico vina od Jane.

- Jana, ti ne smeš niti požirka več. Govoriš o vodi, misliš na Čičaka.

Čičak se je pognal v kot dvorišča. Izza cvetja je planila veverica, se povzpela na drevo, na plot in stekla po debelem električnem kablu.

- Veverica, sem rekel.

vrag, previdna kot detektiv, nezaupljiva kot politični karierist. Jana ga je pogladila, Čičak se je zazrl v metulja, ki je kričal nad bazenom.

- Voda, ki jo je pred zamrzovanjem nagovoril, ljubkoval, kako je lepa, pametna, je dala lepše, skladnejše kristale. Voda, ki jo je zmerjal, da je »neumna«, da je »zlobna«, da je »Hitler«, je ustvarila grde kristale.

- Hočeš reči, da voda razume človeško govorico?

- Da. Umazana voda, ki je bila čez noč v posodi, na katero je znanstvenik napisal »rad te imam«, je dala drugo jutro zelo lepe, pravilne kristale.

- Je to zgodba o meni ali o vodi? je vprašal Jirka.

- Tudi meni se včasih zazdi, kako je planet Zemlja živo bitje, živ organizem. V njenem podzemlju teče voda kot teče kri skozi naše telo. Voda je živa. Ona se razvija, raste pa tudi umira. Slišal sem, da se pod mrličem nabere voda, ki odteka iz njega kot življenje.

Jirži ni mogel verjeti lastnim ušesom.

- Kje? je vprašal Jirži.

- Sla bova v Lurd, kajti tam si boš izmil oči in videl veverico, je rekla Jana.

- Ne bo šlo. 75 odstotkov možganov je sestavljenih iz vode.

- Da, tudi 75 odstotkov vode je v vsakem stebalu.

- Torej je človek kot drevo.

- Človek, ki bi nas poslušal, bi lahko rekel, da je človek panj.

Jana pa ni odnehala. V rokah je držala plastično steklenico vode, na kateri je pisalo Jana, naravna voda iz Hrvaške, ki jo je dobila za svoj rojstni dan, in veselo srknila.

- 70 odstotkov naše kože je sestavljene iz vode, 95 odstotkov paradižnika je iz vode, 80 odstotkov ananasa je - voda.

- In sto odstotkov Jiržija je chardonnay, je rekel moj prijatelj in se oblečen pognal v bazen, samo da ne bi več poslušal modrovanja o modri vodi.

Čičak je zginil z dvorišča, Jana je nazdravila z modro vodo, jaz sem si nalil zadnje kapljice francoskega vina. Sam namreč letos ne bom šel v Francijo, kvečjemu v Lendavske gorice. Jirži je odplaval svojo rundo streznjene užaljenosti. Veverica se je znova pojavila na drevesu. Jirži jo je opazil. Ji zažugal.

- Rekla sem, da je voda zdravilna, končno vidiš tudi ti veverico, je Jana zmagovalna končala večerno srečanje ob bazenu. Presenetljiv večer, užasny večerek - bi rekli Čehi.

RAZMIŠLJANJE

Dušan Zagorc,

pogajalec z JLA 1991 leta

Tako moram začeti. 1. oktobra 1990 nastopim službo ravnatelja OŠ Gornja Radgona. Za mano je razgibano ustvarjalno in politično življenje. Mnogo dogodkov. Ne morem iz svoje kože, zato organiziram na koncu šolskega leta 1990/91 27. junija predavanje odličnega psihologa in svetovnega popotnika z Bleda. Janeza Svetino dan prej sprejemem na avtobusni postaji. Prenosišče mu uredim v hotelu Grozd. Janez sodeluje pri saditvi lipe. Rojeva se država Slovenija. V četrtek ob osmi uri predavanje v polni dvorani kulturnega doma. Janez začene predavanje z umirjajočo glasbo. Sam sem poklican v stavbo občine. Radgoni se bliža tankovska enota. Naši teritorialci in prostovoljci postavljajo barikade. V dvorani polno mater od blizu in daleč. Žal mi je, da sem prekinil čudovito začeto predavanje strokovnjaka, ki je govoril o šoli za 21. stoletje. Janezu predlagam, da

Moje spominčice iz leta 1991

se vrne na Bled. Avtobusne zveze so slabe. Prespi v hotelu. Zjutraj ga pozdravim. Zajtrkuje jajčka. Odidem na šolo. Okoli stražnice vojaki in miličniki. Premagujem strah. Žena in dva otroka v starem bloku. Poslušam radio in streljanje v živo. Saj ni res. Bili smo kot bratje. To je torej vojna. V mojem mestu. Mestu, ki je pred štirimi leti organiziralo (bil sem predsednik organizacijskega odbora) Festival bratstva in enotnosti 12 jugoslovanskih mest. Je v tanku kakšen znanec s srečanj? Ura se bliža dvanajsti. Čas za družinsko kosilo. Pa je nastopil črni petek. Radio poroča, da je v Gornji Radgoni padel novinar - fotoreporter. Iz šole se splazim do Slogine železnice. Groza. To je Janez. Zelo rad je fotografiral. Naredil je posnetek oklepnega vozila, iz katerega je poletela smrtonosna krogla. Na Murski val sporočim točne podatke o prvi padli - civilni žrtvi v naši Radgoni. Ponovno sem vpoklican v Teritorialno obrambo. Nekaj mesecev pred tem sem bil po 14 letih aktivnega delovanja v TO razrešen dolžnosti. Na štabu se dogovorim, da bom več lahko naredil kot civilist. V svoji katrci prevažam dvojno ozvočenje, močnejše - od kulture - namestim na grajskem bregu in zvočnike usmerim proti mejnemu prehodu, kjer je zabarikadiran grozljivi Popov s svojo posadko; malo manjše - šolsko ozvočenje - namestim v zbornici šole, zvočnike usmerim proti stražnici, kjer se je enota okrepila. Prenašam radijska poročila in pozive Kučana, Kacina in drugih. Sam pa pozivam k mirnemu reševanju sporov, brez streljanja, brez ranjenih in mrtvih. Vse je nesmiselno. Zakaj? Pa saj vem, Popov izpolnjuje ukaze. Na gradu se mi pridruži Miran Ostan, zdravnik. Pozivi so čedalje glasnejši. Popov pa vrača po megafonu: »Učutkajte ovoga gore!« Mislim si: »Malo morgen!« Na šoli je vedno ob meni hišnik Jožek. Marsikaj se dogaja. Noči so mučne. Družino preselim v klet starega bloka. Na grajskem bregu srečujem novinarje in komandirja milice Stanka Sakoviča. Naši fantje so pripravljeni. Nameščajo se. Stanko mi reče: »Udarili se bomo!« Nekdo mi prekine povezavo z zvočnikom. V vojski sem bil vezist. Grem popravljat. Uredim. Še bom pozival, naj se Popov mirno preda. Pogajanja z njim niso uspela. Javi sem se za pogajalca - civilista. Gospod Ostan mi reče: »Ti si še mlad, potrebujejo te, grem jaz.« Ponosen sem bil na čudovitega zdravnika. Tudi jaz sem vedno hodil k njemu. Počilo je. Naenkrat se znajdem na trebuhu. Zvočnik je prestreljen. Pa še pred nekaj sekundami sem bil za njim. Novinar Jože Pojbič - Bati me posname. Dragocen spomin. Dule, še dolgo boš živel, če to prestaneš. Blankina klet je moje zatočišče. Konec streljanja! Splazim se v dnevno sobo. Vse razbito. Od tu so snemali in fotografirali mnogi novinarji. Telefon na hodniku dela. Pokličem domov in povem, da je z mano vse v redu. Nuša, Saša in Anka so dobro. Radgona gori. Zvonik razrušen. Stražnica blizu naše šole je padla. Hvala, miličniki in teritorialci! Preveva me žalost. Bil je črn in vroč torek. Družino odpeljem v Žepovce, mojo rojstno vas. Tam je mirno, kot da ni deset kilometrov stran prava grozljivka. Sreda, 3. junij 1991, ob 19.00. Naše mesto Radgono zapuša Popov s preostankom vozil in posadke. Ne vračaj se nikoli več! Radgončani se zbiramo na ulicah, objemamo se in veselimo. Na lica prihaja zopet nasmeš, strah izginja. Ponosen sem na svoj prispevek k obrambi Radgone. Pa žalosten, ko zvem, da je umrla še ena civilna žrtev - Alojz Gaube iz Radencev. Jokal sem tudi za Janezom. Poznal sem ga samo dva dni, pa je pustil v meni globoko sled. Jokal sem tudi za mrtvimi vojaki, ki so bili prisiljeni zasesti mejni prehod v G. Radgoni. Ponosen pa sem bil na mnoge prostovoljce in tiste, ki so se znali dobro organizirati. To niso bile več naše vojaške vaje bataljona v G. Ivanjih. To je bilo resnično dogajanje. Začela se je obnova. Vrstili so se obiski visokih funkcionarjev. V svet pošiljamo informacije. V občinski zgradbi vodim informacijsko pisarno. Pomoč G. Radgoni. Složni in enotni smo. Naše mesto prva obiščeta Kučan in Bavčar. Bližata se Mariboru. Kaj storiti? »Ljudi moramo dobiti na ulice,« porečem. Štef v gasilski avto za volan, jaz pa za mikrofona. Na ploščadi pred Kompasom se zbere cela Radgona. Pokojni zidar Budja prispeva svoj kamion, sam že montiram ozvočenje iz moje katrice in slavnostno pričakamo predsednika države in šefa milice oz. policije. Ponosen sem na trenutke velike sloge in enotnosti vseh Radgončank in Radgončanov. Ponosen sem nase. Ne vem, kje sem takrat jemal toliko moči. No ja, bil sem 15 let mlajši. Ponosen sem nase in na vse tiste iskrene prijatelje in sodelavce, ki smo pripravljali peto pa deseto in nazadnje v teh dneh 15. obletnico vojne za Slovenijo v G. Radgoni. Marsikaj se je zgodilo v teh 15 letih. Še vedno sem ravnatelj uspešne in priznane osnovne šole. Imam odlične sodelavce, čudovite generacije učencev in sodelujoče starše. Pa še nekaj. Ponosen sem, da sem bil poleg pri pripravi in izvedbi mogočnih in uspešnih prireditev ob državni proslavi 1. maja 2004, ko je postala Slovenija polnopravna članica Evropske unije. Slovenija, nova zvezda Evrope. Pa so vsem sijale zvezde sreče na našem nebu v teh 15 letih? Vem, da ne. Mnogo kapelj pelina je, žal, padlo. Pa pustimo te grenke trenutke. Optimistično zrimo v prihodnost. Vsakdo, prav vsakdo lahko in mora izrabiti svojih pet minut slave. In za konec: »Naša država praznuje 15. rojstni dan. Končala je obvezno osnovno šolanje. Kot okoli 22 tisoč slovenskih učencev v 9. razredu. Prihaja v lepa dijaška leta. Polno ljubezni in zdravja želim! Pa srečno do polnoletnosti!

Dušan Zagorc, rojen leta 1952

MADE IN USA

Branko Šomen

Ima tri ljubezni – sodišče, čebele in družino.

Sodnik Anton Novak, ki je skoraj štiri desetletja delil pravico na sodišču v Gornji Radgoni

Danes tršat šestinosemdesetletni upokojenec je bil svoje dni sinonim za resnico, navdušen čebelar, šahist, krvodajalec, aktiven v diabetičnem društvu, krajevni skupnosti, tudi politiki. Verželec, ki se je s pridnostjo in spoštovanjem do učenja ter vseh tistih, ki so ga pri tem podpirali, prebil do svojega poklica, ves čas zaveden Slovenec, ki mu drugi jeziki niso bili nikoli tuji, ki je več kot leto dni prebil v internaciji v Gonarsu in Trevisu, od koder pa se ni vrnil zagrenjen, temveč bogatejši za mnoga spoznanja. Za svoje delo na vseh področjih je prejel tudi veliko priznanj in odličij. Zdaj svoje bogate življenjske in delovne izkušnje nesebično deli z najbližjimi.

Tako se je tudi začel najin pogovor. »Kaj pa vi čete znati, s čim vam lahko pomagam?« me je vprašal takoj ob prihodu in pogovor je stekel.

Na sodišču pri čebelah

Številna priznanja, plakete, medalje ...

Katera od treh ljubezni je največja?

»Sodnija, ker nam je dajala kruh. Seveda so pomembne tudi čebele in družina, za katero pa mi je dostikrat zmanjkalo časa. Zato ni čudno, da je hčerka Nada, ko so jo spraševali, kje sem v službi, odgovarjala, da na sodišču pri čebelah. Veste, včasih ni bilo tako, kot je danes. Ko sem prišel leta 1950 kot mlad sodnik na sodišče v Gornji Radgoni, je bilo na kazenskem oddelku 120 nerešenih zadev – to je delo za dva do tri sodnike več mesecev. Mene so samo vprašali, ali bom zmogel, ali bom lahko sam zadeve spravil na tekoče. Bom, se je glasil moj odgovor. In res je bilo tako. Delal sem reden šiht, popoldne študiral nedokončane zadeve in jih v letu in pol spravil na tekoče. To je bilo moje življenje. Delal sem kazensko, civilno, pravdno pravo, tudi predsednik sodišča sem bil, jebemti [njegova edina kletvica, ki jo ne uporablja za preklinjanje, temveč potrditev svojih misli in dejanj, op. p.]«

So vas ljudje spoštovali, se vas bali?

»Bali se me niso, so me pa spoštovali. Zelo. Nekoč sem šel po polnem hodniku čakajočih na sodišču in po naključju slišal, kako je nekdo rekel, da se temu hudiču ne spleča lagati, ker vsakega dobi. Ljudje so prihajali, pa niso lagali. Prepričal sem jih, da se lagati ne spleča, da se vse lahko dokaže. So pa bili tudi takšni, ki so vztrajali pri laži. Te sem dobil v kazenski postopek, kajti največ od vsega sovražim laž. Vsakemu sem povedal – prijatelj, to je za dobiti, to je za izgubiti. Z ljudmi sem bil odkrit, iskren, zato so mi zaupali, hodili po nasvete ...«

Se mi pa zdi, da sodniški poklic ni tako cenjen, kot je bil nekoč.

»Ja, saj ne more biti spoštovan. Človek je spoštovan zaradi dela. Danes smo priča večletnim zaostankom in sedaj vsi gobezdajo o tem, da jih bodo v petih letih spravili na tekoče. Veste, tu ne bo nič tekočega. Redni sodniki namreč nočejo pomoči, ki bi jim pomagala stvari spraviti v red. S tem bi namreč izgubili priložnost. Sam sem nekoč delal cele dneve, da sem stvari porihtal. Zdaj za to ni več prave pripravljenosti.«

So vam kdaj grozili?

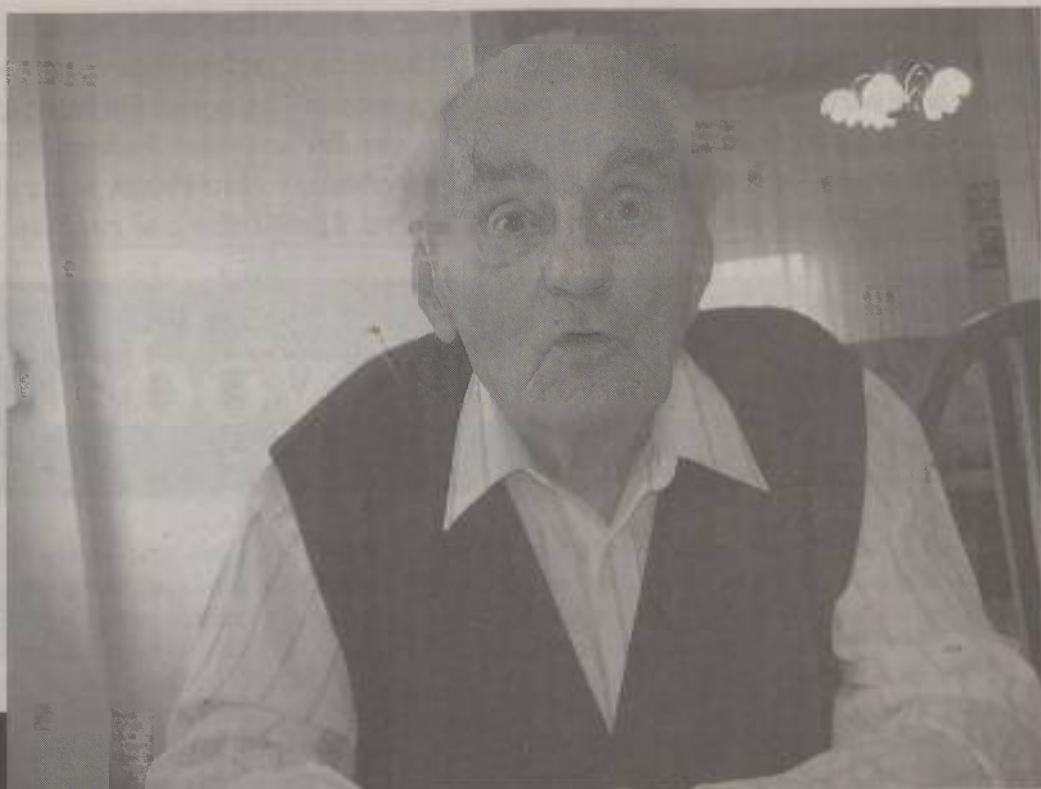
»Ne. Bila pa je neka ženska, ki je pisala na Vrhovno sodišče, da je pravdo izgubila zaradi tega, ker je druga stranka meni nosila klobase. Predsednik Vrhovnega sodišča je naložil našemu okrožnemu, naj me o tem povpraša, in da gospo predlaga v kazenski postopek zaradi obrekovanja. Ženska se je znašla v kazenskem postopku in na moje vprašanje, zakaj je to pisala, ko vendar ve, da ni res, mi ni odgovorila. Sam klobas namreč nisem nikoli jedel, jih ne smem. Res je to, da nisem nikoli nič vzel. Ljudje so na sodišče nosili vse mogoče – piceke, jajca, krompir, vendar sem vse, na veliko žalost moje žene, odnesel na milico. Žena tega takrat ni razumela, danes to razume.«

Vam je bilo kdaj žal, da ste študirali pravo?

»Ne, nikoli. Hotel sem sicer študirati veterino, za njo sem imel največjo korajžo. Takrat. Vendar za ta študij doma ni bilo denarja. Imel sem srečo, v Ljubljani sem stanoval v Oražnovem domu in nisem bil lačen. Za to se imam zahvaliti naši sosedu iz Veržeja, Pavli Hedžet, ki je imela v Ljubljani strica Matijo, gostilničarja. Bil je finančno močen in ves čas, kar sem bil v Ljubljani, sem imel tam kosilo.«

S hčerko Nado ob sprejemu priznanja ob 50-letnici čebelarskega društva Petra Dajnka iz Gornje Radgone (bil je eden od ustanoviteljev).

Zgodovinski spomin

Prebiti se skozi gimnazijo v Mariboru in nato nadaljevati študij v Ljubljani ni bilo kar tako glede na to, da denarja doma ni bilo, štipendij prav tako ne ...

»Ja, v družini nas je bilo sedem otrok, vendar smo kljub pomanjkanju denarja vsi, razen enega brata, naredili neke šole. Oče Alojz in mama Marija sta poprijela za vsako delo, mi otroci pa smo bili tudi iznajdljivi. Po osnovni šoli sem obiskoval salezijansko gimnazijo v Veržeju, izpite pa opravljal na klasični gimnaziji v Mariboru. Zadnje tri letnike sem obiskoval v Mariboru in spominjam se, da tudi tam nisem bil lačen. Kosilo sem imel v mariborski bolnišnici. In to zastoj. Petnajst sošolcev nas je tam obedovalo in nihče nas ni vprašal, ali smo Orli ali Sokoli. Le spričevalo je bilo treba pokazati in priporočilo šole. Torej ni res, da se v stari Jugoslaviji niso brigali za študente. Pa tudi šola je skrbela za nas. Enkrat sem dobil od ravnatelja gimnazije iz posebnega sklada za revne dijake 500 dinarjev. Mi je pa rekel, naj si pomagam tudi sam, z inštrukcijami, če pa ne bo šlo, mi bo šola še pomagala. Tako sem inštruiral latinščino in matematiko ter preživel.«

»Mogoče bi vam še kaj povedal o letu '41, ki je bilo v Veržeju zelo zanimivo,« je pobudo prevzel sodnik Anton Novak. »Dogajalo se je marsikaj in mnogi so simpatizirali z Nemci. Spominjam se, da sva se tega leta srečala s

Sodnik Anton Novak

sošolcem Ivekom. Pozdravil sem ga, on pa mi ni odzdravil. Zgrabil sem ga za prsi in mu povedal, da mora odzdraviti, pa magari s Heil Hitler. Prav tako sem mu povedal, da Nemčija ne bo zmagala in da naj njegov oče, bodoči župan, pusti študente pri miru. Šele kasneje sem se zavedel, kaj vse sem mu povedal, jebemti. Vendar težav ni bilo, ker fant doma ni česar povedal. Tudi matere niso pustili na miru. Govorili so ji, naj grem past krave, saj bodo Nemci sem pripeljali svojo inteligenco. Vendar mama se ni dala. Mnogi od njih so se mi po vojni opravičili in prosili, naj jih ne prijavim. Nisem jih, pa ne zaradi tega, ker bi jih imel rad, temveč zaradi tega, ker so se ob vsakem srečanju z mano spomnili, da sem jim že takrat govoril, da Nemci ne bodo zmagali. Opomnil pa sem jih tudi, naj se bojijo tistih, s katerimi so bili takrat skupaj za Nemce, tisti so nevarni in bi se vas radi znebili.«

Čebele ...

»Ljubezen in spoštovanje do njih mi je privzgojil že oče. Bil je oskrbnik čebelnjaka v salezijanskem domu v Veržeju in mi tako plačeval šolnino. Kasneje v življenju so postale moj hobi, radost, sprostitiv ... Če me ni bilo na sodišču, sem bil z njimi. Skupaj smo prepotovali Slovenijo, Vojvodino, Liko, Hrvaško ... Enkrat na smreko in kostanj, drugič na sončnico, metico pa spet na jesensko reso. Najbolje sem se počutil v Liki, kjer so me vzeli za svojega. Obvezen pozdrav je bil: 'Sudija, kako si, dobro nam došao!' Z njimi sem delil posteljo in hrano, jim pomagal pri opraviilih in vsaj za nekaj časa odložil sodniške skrbi.«

Družina ...

»Za svoja otroke, Nado in Igorja, sem si vselej vzel čas. Čeprav sem dopust, ki je bil namenjen njima, ženi in morju, morda prebil s čebelami ali sodniškimi spisi, sem skušal to vedno nadomestiti. Mislim, da mi je uspelo, jebemti. Zdaj, ko sem upokojen, diham z vnuki. Njim namenjam svoj čas, znanje, izkušnje – še vedno pa ga malo prihranim tudi za čebele in kakšno zamotano pravdo.«

Anica Juričinec in njeni bratje

Štiri države in dve celini povezujejo Anico Juričinec z njenimi brati Markom, Miškom in Štefanom, medtem ko sama živi v ameriškem mestu Allentown v Pensilvaniji. Čez lužo se je preselila pred dobrimi 48 leti, kmalu po njenem prihodu v Združene države se je za njo odpravila tudi hčerka Ankica. Najmlajši brat Štefan je ostal v Murski Soboti, Marko in Miško pa v Varaždinu na Hrvaškem in v Gradcu v Avstriji. Od štirih otrok družine Juričinec danes živita le še Anica in Štefan, in čeprav je med njima že od leta 1964 velik ocean, sta še vedno tesno navezana drug na drugega.

Pridi zjutraj in prinesi si sendvič

Ko še ni bilo televizije, je bilo več otrok

Življenje vseh Juričinčevih otrok se je začelo v vasi Vratno na Hrvaškem. Doma je bila majhna kmetija, na gričih so imeli nekaj vinograda, na ravnici so bila polja s pšenico, koruzo in peso. »Pri naši hiši ni bilo nikoli dolgčas. Oče je bil krojač, mama je bila babica. In verjemite, imela je veliko dela. Takrat namreč še ni bilo televizije in zaradi tega je na svet privekalo veliko več otrok kakor danes, saj starši ob večerih niso imeli kaj početi,« je v smehu razložila

Anica in Štefan Juričinec

Anica. Na svoje prvo kolo je sedla šele pri sedemnajstih, so pa zato skozi vas večkrat drveli motoristi. Miško, Marko in Štefan so vedno znali povedati, kje se je ustavilo katero in kakšne znamke so bile. Anica je bila najstarejša med njimi, zato so ji starši zaupali odgovornost za mlajše brate in več dela na polju. »Že ob štirih zjutraj smo okopavali koruzo, nato je bilo treba gnati živino na pašo pa hitro bežati v šolo k pouku. Učbenike smo brali kar po poti in mislite si, kako veliko smo se lahko takrat naučili,« smo izvedeli. Tudi popoldne ni bilo veliko časa za učenje. »Ko sem bila stara trinajst let, smo spravljali peso. V isti kleti je stal tudi sod z vinom in vsakokrat, ko sem prinesla košaro pese, sem popila malce vina, saj je bil zelo vroč dan. Kot otrok nisem vedela, kakšni so lahko končni učinki. Na koncu sem sedla na sod in nisem hotela z njega. Bilo mi je zelo slabo, zato sem morala že popoldne v posteljo. Očeta je skrbelo, kaj je z njegovo punčko, mama, ki je vedela, da sem se napila, pa je bila zelo jezna,« se je spomnila Anica.

Trgovec iz Prekmurja

Juričinčevi so doma oddajali sobo. Med drugimi jo je najel trgovec Jože Grah iz Martjanec. V okolici Varaždina je nakupoval blago za svoje stranke v Murski Soboti in je od časa do časa potreboval prenočišče. Pri Juričinčevih je imel skladišče za nakupljeno žito in druge pridelke ter izdelke. Bil je precej starejši od Anice, vendar ji je zelo zaupal. Na koncu je sama vodila njegove knjige in mu pomagala pri trgovanju. Čeprav je bila takrat zaljubljena poročila s trgovcem iz Martjanec. Leta 1937 sta se preselila v Martjanec, nato pa v Mursko Soboto, vendar je mož zaradi levkemije leta 1948 umrl. Denarja pri hiši ni bilo veliko, zato je Anica prevzela moževe posle in kupovala jajca in druga živila za Paukovo slašničarno v Murski

Soboti, nato pa delala v okrajni menzi. Tri dni je bila zaposlena kot natakarica, tri dni kot kuharica. V obdobju njenega življenja v Murski Soboti ni imela veliko stikov s starši, ki so živeli v Varaždinu. Dobrih prometnih povezav ni bilo, telefonija še ni bila razvita. Tistega dne, ko se je druga svetovna vojna bližala h koncu, je Anica stala v dolgi vrsti in čakala na meso. Mesnica je stala tam, kjer je danes v Murski Soboti pošta. Njena hčerka Ankica je bila takrat stara sedem let in kar nenadoma se je znašala poleg mame. »Pridi domov, tvoj najmlajši brat Štefan je prišel na obisk,« je rekla Ankica svoji mami. Anica se je zelo razveselila bratovega prihoda, vendar veselje ni trajalo dolgo. Ko je prišla domov, ji je štrinajstletni Štefan razložil, da je prišel peš iz Varaždina, ker je ostal sam. Starše je ubila bomba, ki je padla na mesto, ko so se nemški vojaki umikali proti zahodu. Ankica je brata takoj vzela k sebi in svoji družini. Takrat so živeli v stari hiši, ki je bila pokrita s slamo, vendar so že leta 1958 dokončali novo hišo v Stari ulici, ki je imela celo kopalnico.

Kopalnica

Kopalnica je bila kriva, da si je pri njih najel sobo vdovec Frenk Merkle, ki je prišel s staršema pokojne žene na obisk k sorodnikom v Černelavce. Tam mu ni bilo všeč. Kot je bila navada na kmetiji, so se tam po dvorišču sprehajale kokoši pa tudi kopalnice s tekočo vodo ni bilo. Pri Anici in njeni družini pa mu je bilo tako všeč, da je na obisk povabil tudi mamo in očeta umrle žene. Ko sta spoznala njegovo gostiteljico, sta mu takoj zapovedala: »Anica mora iti z nami, nikar je ne pusti iz rok!« Anica je veliko časa oklevala. Frenk je odšel nazaj v Ameriko, čez nekaj časa pa je v pismu poslal letalsko vozovnico za New York. Takrat je hčerka Ankica svoji mami dokončno rekla, naj ne premišljuje veliko. Frenk je poslal povratno vozovnico, in če ji ameriško življenje ne bo všeč, se lahko vrne. Tudi brat Štefan se je takrat že postavil na svoje noge. Končal je šolo, udarniško gradil železniško progo in delal kot mizar.

Tudi v Združenih državah Amerike se velika družina zbere za mizo.

Anica trikrat na teden obiskuje aerobiko, najraje pa casinoje v Atlantic Cityju.

Allentown

Pozneje se je zaposlil v tiskarni. Najprej je živel v stari Aničini hiši, nato si je sezidal svoje domovanje.

Presežena norma

Prvo leto Anica v Združenih državah v Allentownu ni smela delati. Morala je počakati na tako imenovano zeleno karto, na dovoljenje za delo. Po enem letu se je odpravila na pogovor v tovarno, kjer so šivali oblačila. Ni želela delati v skupini z ženskami, ki so prišle iz Evrope. Menila je, da se bo angleščine naučila le, če bo delala skupaj z ameriški delavkami, s katerimi ne bo mogla govoriti ne slovensko, ne madžarsko in ne nemško. »Pridi zjutraj in si prinesi sendvič,« so ji rekli po koncu razgovora za zaposlitev. Prvih šestih tednov je bila na preizkusu, toda tako delavna, da je kaj kmalu poleg plače dobila še nagrado, ker je preseгла normo. Anica in Štefan se vidita vsako drugo leto. Anice ni strah letenja. Rada potuje. »Je varneje kot takrat, ko se jaz s svojim starim avtomobilom vozim po ameriških ulicah.

Sicer grem na cesto, ko ni več veliko prometa, pa vseeno ...« je slišati njene besede. V Ameriki jo je že obiskal brat Štefan. Tam zdaj živijo njeni najdražji. Hčerka Ankica živi s svojima Bobom in Katarino v Allentownu, ki je v bližini Betlehema, ki je pobraten z Mursko Soboto. V ZDA sta tudi Ksenija in Lučka, ki sta prav tako Aničini vnukinji. Njuna babica je danes upokojena. Trikrat na teden hodi k aerobiki, dvakrat na teden preplava bazen, vmes pa najraje obiskuje casinoje v Atlantic Cityju. Njena strast so igralni avtomati in karte, a pri tem je vedno v ospredju zdrav razum. »Obisk casinoja mora ostati samo občasna zabava, nikakor pa ne zasvojenost,« je razumna Anica.

LEGENDE

Dolgo po krivem zamolčan

Ob številnih katoliških in evangeličanskih duhovnikih, ki jim je povojna oblast hočeš nočeš morala priznati pomembno vlogo pri ohranitvi slovenstva na levi strani Mure, Jožef Klekl ni imel te »sreče«. Šele v poznih šestdesetih letih prejšnjega stoletja je povojna generacija lahko počasi začela spoznavati njegovo delo.

Joseph Maria R.

Danes je o Kleklu veliko zapisanega. Med buditelji narodne zavesti, ki so na našem območju delovali v času črno-žolte monarhije in še po njenem propadu, je po vsej verjetnosti deležen največje pozornosti. V človeku, ki ga dva različna politična sistema preganjata zaradi njegovih pogledov in idej in v njem vidita svojega sovražnika, je nekaj, kar ga povzdiguje nad povprečneže. Jožefa Klekla starejšega so preganjali (in celo obsodili na smrt) leta 1918 in 1919. Leta 1941 so ga internirali in strogo nadzorovali. V nemilosti je bil po drugi svetovni vojni. Režim po osvoboditvi v njem ni videl nič dobrega, le nevarnega klerikalca.

Pot

Jožef Klekl izhaja iz podjetne, dokaj premožne in za tisti čas izobražene družine. Kleklov stari oče Anton se je z ženo priselil na Krajno iz vasi Mele pri Gornji Radgoni. Kmalu je ovdoval in se poročil s 15 let mlajšo Evo Černjavič, ki jo je »kupil« skupaj s posestvom. Služila je kot dekla, saj je imel ob kmetiji še gostilno. Iz tega zakona se je rodil Stefan, ki se je poročil s Terezijo Žalman s Cankove. Imela sta osem otrok. Jožef je bil najstarejši.

Na Kleklovo poznejšo usmerjenost je poleg doma seveda vplivala že osnovna šola, ki jo je obiskoval na Cankovi. Tamkajšnja učitelja, zavedna Slovenca Nikolaj Ficko in Anton Števanec, sta bila že v tistih časih naročena na knjige Mohorjeve

družbe. Poučevala sta v slovenskem jeziku in se pri tem posluževala v prekmurščini napisanih knjig in priročnikov, kot so Perve knjige čtenjā za katoličanske vesničke šole, Prirodopis s kepami za narodne šole itd., ki so bile natisnjene v gajici.

Nižjo gunnazijo je obiskoval v Köszegeu, leta 1893 pa je maturiral na gimnaziji v Sombotelu. Zaradi rahlega zdravja ni šel študirat bogoslovja na teološko fakulteto v Budimpešti, ampak je nadaljeval šolanje v Sombotelu. Vseskozi je bil odličnjak in, kar je najpomembnejše, nenehno je vzdrževal aktiven stik s slovenskim jezikom. Bral je mohorske knjige in si dopisoval s slovenskimi bogoslovci na študentski strani.

V duhovnika je bil posvečen 11. julija 1897, čez

štirinajst dni, 25. julija (datum si je vredno zapomniti!), pa je imel na Tišini novo mašo. Popoldne se je slovesnost nadaljevala na njegovem domu na Krajni, kjer je imel posebno lep nagovor tišinski župnik dr. Franc Ivanocy – pri njem je bil Klekl večkrat na počitnicah –, med drugimi pa je spregovoril tudi cankovski župnik Jožef Borovnjak. Klekl je bil vesele narave in v takem vzdušju je potekalo tudi slavlje. Peli so slovenske pesmi, tudi bodočo himno Naprej zastave Slave. Ob madžarski je plapolala slovenska zastava. Prinesel jo je jareninski kaplan Franc Saleški Gomilšek. 25. julij 1897 je torej dan, ko je v Prekmurju prvič zaplapolala slovenska trobojnica. Še isto leto je začel svoje duhovništvo v domači župniji na Tišini kot kaplan pri dr. Francu Ivanocyju, kot župnik pa je končal svojo službo pri sv. Sebeščanu v Pečarovcih, ko se je zaradi bolezni (oslabelo srce, živci, splošna telesna oslabelelost) leta 1910 upokojil.

Do 8. aprila 1941, ko so ga Nemci aretirali, je živel in deloval v Črenšovcih. Kot narodno zaveden in vpliven je bil nevaren okupatorskim oblastem. Zaprt je bil v soboškem zaporu, kjer so ga 16. aprila prevzeli Madžari. Vkljenjenega v verige so ga odpeljali na sojenje v vojaški zapor v Sombotelu. Vojni leta je preživel v internaciji v kraju Celldömölk kot bolniški duhovnik. Hudo bolan se je po osvobo-

ditvi vrnil v Črenšovce. 20. julija 1947 je obhajal zlatomašni jubilej, dva dni pozneje pa se je moral na zahtevo oblasti, kljub prošnjam in pritožbi, preseliti v Soboto, kjer je 30. maja 1948 umrl.

Kleklovo trojno delo

Velik poznavalec Jožefa Klekla dr. Stanislav Zver, župnik v Bogojini, pravi, da bi lahko njegovo delo strnili v tri glavne točke:

1. Klekl kot duhovnik,
2. publicist – urednik in izdajatelj (Marijin list, Kalendar Srca Jezušovoga, Novine, Marijkin ogratek, razne edicije),
3. narodni buditelj, družbeni delavec, kulturnik.

Obdobje župnikovanja je bilo pestro kot vse njegovo življenje. Za ilustracijo njegovi vsestranskosti in ustvarjalnemu nemiru naj navedemo podatek, da je v času delovanja v Pečarovcih obnovil tamkajšnjo cerkev in vinograd, dal zgraditi novo gospodarsko poslopje in izkopati vodnjak. Hkrati je urejal Marijin list in uspel izdati molitvenik Hodi k oltarskomi svestvi. Očitno je bila bolezen Kleklu v veliko breme, saj je že leta 1907 razmišljal o upokojitvi. Tako je takrat med drugim pisal škofu: »S popolno čisto vestjo in z duhovniško besedo zatrujem, da ne iščem lažnosti v pokoju, marveč samo večje sposobnosti za delo.« Zaradi bolezni je tako leta 1910 soboška dekanija izgubila sposobnega in ustvarjalnega duhovnika, pokrajina pa dobila močno osebnost, človeka, ki je zaradi narodnobuditeljskih potreb čutil, da morajo biti Prekmurci složni, zato mu tudi ekumenizem ni bil tuj. Kot urednik Novin je takole nagovoril evangeličane: »Mi vaše vere ne napadamo, zaradi vere se ne bomo med seboj prepirali, ker nam Cerkev to prepoveduje. Cilj Novin ni iskati verskih razlik, ampak združiti vse tiste, ki v Boga verujejo, da skupno nastopijo.«

Kolikor bo prostor dopuščal, bomo v tem prispevku poskušali objeti njegovo delo po upokojitvi. Bolj kot celotnega pregleda dela se bomo lahko dotaknili le nekaterih področij, saj bi nam že samo naštevanje letih vzelo veliko prostora. Tako na primer bomo v celoti izpustili njegov pristop in uspešnost v politiki (med drugimi poslanec Slovenske ljudske stranke, banski svetnik v dolnjelendavskem okraju, bil je član

ustavodajne skupščine Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ...).

Narodni buditelj

Klekl se je zavedal pomena maternega jezika. Tako je bil vzgojen v mladosti in tako je deloval že na začetku duhovniške poti. Leta 1899 je nameraval izdajati mesečnik Dober pastir, a so oblasti že prvo številko prepovedale. Ves čas je vztrajal, da bi uporabljali materni jezik tudi v cerkvi in pri verouku, zato je leta 1915 med drugim pisal soboškemu dekanu in župniku Slepču: »V cerkvi ima poleg liturgičnega latinskega jezika svojo pravico in svoje mesto samo materinščina, tako ob nedeljah kakor ob delavnikih ...«

Pomembno je, da je namesto madžarskega črkopisa tudi v Kalendar, Marijin list in Novine uvedel

pustili so ga z le opominom, ker k sreči niso vedeli, da je tudi resolucijo napisal on.

Moral se je braniti pred številnimi očitki, da piše v narečju. Tako je odgovoril nanje v Kalendarju leta 1936: »Nočejo razumeti, da vsi tisti ljudje v naši krajini, ki so stari več kot 25 let, niso hodili v slovensko šolo, kako naj bi potem mogli popolnoma razumeti knjižno slovenščino. Potreben je most od naše govorice h knjižnemu jeziku.« Takole med drugim pravi Jože Ftičar v razpravi Jezik v Kleklovih delih: »Za Jožefa Klekla lahko smelo trdimo, da je imel, če že ne izbrušenega, klenega pisnega jezika, obilje ljubezni v svojem, Bogu in ljudem predanem srcu.«

Novine

8. aprila 1913 je začel izdajati časopis Novine,

Spominska plošča na Krajni, odkrita 13. oktobra 1966

gajico. Že leta 1910 je v gajici izdal molitvenik Hodi k oltarskomi svestvi. Gajica je bila bližja slovenskemu jeziku in primernejša od madžarskega črkopisa.

Dr. Stanislav Zver v svoji knjigi Jožef Klekl, prekmurški Čedermac omenja, da je Klekl rad usmerjal dijake na šolanje v Ljubljano, kjer jim je priskrbel poceni ali celo zastoj stanovanje. Očetu dijaka Jožefa Godine je dejal: »Gospod Godina, pred očmi moramo imeti, da smo Slovenci. Vi ste Slovenec, mati Jožefova je Slovenka. Otroke je treba dati v slovenske šole. Zdaj pošljite Jožeka v Ljubljano.«

Na Kleklovo pobudo se je 27. oktobra 1918 veliko Prekmurcev, predvsem z Dolinskega, udeležilo zborovanja v Ljutomeru, ki ga je organiziral tamkajšnji Narodni svet. Prebrali so tudi njegovo resolucijo, s katero je zahtevali priključitev Prekmurja k Sloveniji. Madžarske oblasti so ga aretirale pod obtožbo, da je agitiral za udeležbo na shodu. Iz-

prvo kulturno-politično glasilo v Prekmurju. Prvo številko je izdal še brez dovoljenja političnih oblasti, v nakladi 700 izvodov, in na začetku imel težave – oblast je takoj poslala komandanta beltinske žandarmerijske postaje v Črenšovce, da ga zasliši. Kot politični tednik bi bile Novine prepovedane, zato jim je premeteno dal podnaslov Pobožen, družbeni, pismeni list za ograde Slovence. Časopis, v katerem so bile objavljene vesti iz gospodarstva, politike, verskih zadev in kulture, je kmalu postal priljubljen med Prekmurci. Novine so imele velik vpliv na bralce in so imele za tisti čas neverjetnih 6000 naročnikov. Mirno lahko trdimo, da so v prelomnih letih 1918/19 naredile največ pri ozaveščanju prebivalcev, da so se le-ti čutili Slovence in da zato pripadajo novi državi, čeprav Klekl ni direktno agitiral priključitve Slovenske krajine k Jugoslaviji. Dr. Matija Slavič, izvedenec za Prekmurje na mirovni kon-

Z očetom Štefanom in mamo Terezijo, roj. Žalman

Jožef Klekl

ferenci v Parizu v letih 1919/1920, je ocenil, da so bile Novine Kleklovo najznamenitejše delo. (Pomislimo, kako bi se iztekel plebiscit, če bi Korošci v Celovcu takrat imeli svojega Klekla!) Novine so prenehale izhajati leta 1941.

Zanimiva je bila usoda tega časopisa, ki je v svojem obdobju izhajal v kar treh različnih političnih sistemih. Leta 1919 so za nekaj mesecev (od 30. marca do 17. avgusta) Novine prevzeli celo boljševiski komisar Tkalec je prišel h Kleklu in mu sporočil, da so Novine zaplenjene. Da bi ljudi prevarali, so jih še naprej izdajali kot Kleklove. Ljudje časopisa niso kupovali, zato so ga distribuirali z grofovimi avtomobilom in ga delili zastoni.

Prizadevanje za škofijo

14. aprila 1921, ko je Prekmurje politično že pripadalo Jugoslaviji, cerkvenoupravno pa še Sombotelu, je Kleklu pisal ljubljanski škof A. B. Jeglič. Ponudil mu je možnost, da bi postal Prekmurje, skupaj z Ljutomerom in okolico, samostojna škofija, in naj v tem smislu poda predlog duhovnika, ki bi bil

najsposobnejši in najprimernejši za upravitelja, ki bi ga sprejeli tako duhovniki kot verniki. Na žalost se takrat prekmurska duhovščina za ta predlog ni ogrela. Tako je Klekl v Novinah napisal: »Ko je šlo za to, da se naš kraj loči od Sombotela, sem bil jaz tisti, ki sem o tem pravočasno obvestil duhovščino in jo naprosil, naj me pooblasti, da na merodajnem mestu izrazim njeno željo. A te želje nisem dobil.« Duhovnikom najbrž ni bilo po volji, da se je škof Jeglič obrnil na upokojenega Klekla, namesto da bi reševanje problema zaupal takratnim generalnim vikarjem Slepčcu in Strausu. Jugoslovanska vlada in Rim sta se takrat celo sporazumela, da rešita prekmursko cerkveno vprašanje. Beograjski nuncij je poklical Klekla k sebi in mu ponudil mesto apostolskega administratorja Slovenske krajine. Klekl je menil, da ni vreden te časti (morda je imel tudi kakšne osebne razloge), in se z nuncijem sporazumel za Ivana Bašo ali Jožefa Sakovića, župnika v Bogojini oziroma v Turnišču. Oba sta ponudbo odklonila, kar sta pozneje temeljito obžalovala. Sveti sedež je tako imenoval mariborskega knezoškofa za apostolskega administratorja Slovenske krajine. Neizvedeni načrt za samostojno škofijo, ki bi ga takrat lahko enostavno izpeljali, je bil vzrok številnim poznejšim nesporazumom med duhov-

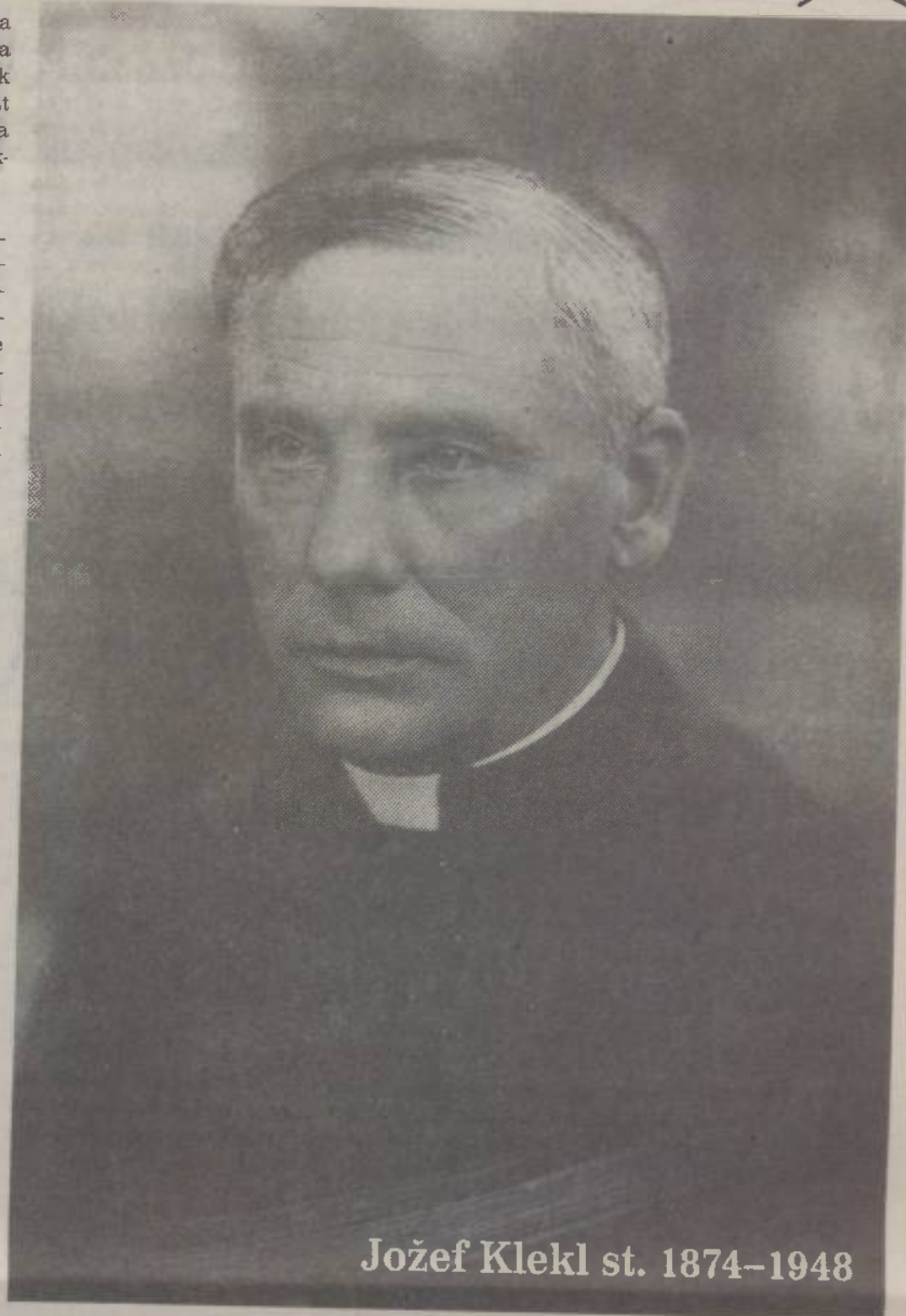
niki in na površje so prišla številna nasprotja. Je pa pridruženec Prekmurja k mariborski škofiji takrat vseeno pozitivno prispevala h globlji povezanosti Prekmurja z matico.

Skrb za dijake

Klekl je posvečal posebno pozornost izobraževanju mladih. Z lastnimi sredstvi, kolikor je mogel, je podpiral šolajočo se mladino in bil organizator pri ustanavljanju takšnih ustanov. Že v času prve svetovne vojne je razmišljal o zavodu, kjer bi lahko živeli in se šolali otroci padlih vojakov. Dal je pobudo za gradnjo internata, v katerem bi stanovali dijaki novoustanovljene gimnazije v Murski Soboti. Zavod Martinišče je tako po njegovi zaslugi zaživel leta 1924 in deloval vse do konca druge svetovne vojne.

Član Zgodovinskega društva

Kako vsestranski je bil Klekl, govori njegovo članstvo v Zgodovinskem društvu za slovenski Štajer, ki je bilo ustanovljeno leta 1903 v Mariboru. Iz ohranjenega dokumenta je razvidno, da je bil velečastiti gospod Jožef Klekl, župnik v pokoju v Črenšovcih, 23. januarja 1915 izbran za rednega člana (uda) Zgodovinskega društva pod zaporedno številko 79.

Jožef Klekl st. 1874–1948

Jože Vugrinec,

profesor slovenskega jezika
in bibliotekarski svetovalec, Bogojina

Ivan Camplin,

upokojeni duhovnik, častni kanonik
mariborskega stolnega kapitlja, Martinje

dr. Fran Sušnik

(Iz knjižice Korošca Prekmurski profili,
Maribor 1929)

Med duhovniki in kulturnimi delavci prve polovice 20. stoletja je bil vodilna osebnost gotovo Jožef Klekl st., eden od najmočnejših stebrov vere in slovenstva pri nas. Njegova osnovna smotra sta bila dva: odrešitev duš in ohranitev slovenstva v Slovenski krajini. Da bi dosegel ta dva smotra, se je posluževal vseh mogočih sredstev, med njimi predvsem pisane besede. Z njo je vzgajal, poučeval, usmerjal, pomagal, svaril, navduševal ... Z njo je vodil bralce Marijinega lista, Kalendarja Srca Jezušovega in Novin, vodil od ravnanja v čisto preprostih, vsakdanjih življenjskih situacijah do zavedanja o tem, da smo Prekmurci sicer majhen, a sestavni del slovenskega naroda. Spoštujem to njegovo vodenje, občudujem njegovo obsežno izdajateljsko, uredniško in publicistično delo, cenim njegovo razdajanje prekmurkim ljudem na verskem in narodnostnem področju in ne nazadnje tudi ljubezen do našega narečja, ki ga je stopaj za stopajem skušal približati slovenskemu knjižnemu jeziku. Bolj ko se poglabljam v njegovo osebnost in delo, bolj se mi kaže ne le gorečega duhovnika, temveč enako gorečega domoljuba, predanega narodnjaka in premetenega politika.

Župnika Jožefa Klekla sem ohranil v najlepšem spominu. Kot kolega, kot prijatelja, kot človeka. Čeprav sem bil precej mlajši, sva imela zelo tesne in pristne stike. Že kot bogoslovec sem bil pri njem v Črenšovcih štirinajst dni na počitnicah. Svojo veličino in čisto dušo je pokazal nekoč po tistem, ko sem pisal v Vatikan in zaprosil, naj me rešijo celibata. Pisal sem, da sem še naprej pripravljen služiti Bogu in iti v najsiromašnejšo župnijo, le to srčno željo naj mi izpolnijo. Kmalu po tistem so bile tukaj, doma, hude reakcije. Obsojali so me, hude besede so padle name. Tudi tisti kolegi so udrihali po meni, ki se sami niso držali celibata. Bil sem obupan in v tej stiski sem se obrnil na župnika Klekla. Poslušal je mojo izpoved in poskušal me je razumeti, nato sva se dolgo pogovarjala. Z njim se je dalo marsikaj pogovoriti. Lepi časi so bili to ob zavesti, da mi stoji v oporo tako pomemben človek. Delal je pokoro in molil zame in z njegovo pomočjo sem krizo prebolel. Neverjetno veliki sta bili njegova duhovna širina in dobrodušnost in škoda je, da je v tej smeri njegovo življenje premalo raziskano.

Sredi med Dolno Lendavo in Mursko Soboto, tri ure sem in tri ure tja, tam so Črenšovci. Mogočna cerkev jih legitimira; obligatni Žid z najlepšo hišo je še od nekdaj nujni del inventarja. V dolgi vrsti stojijo nizke hišice in stojijo v gostem drevju, vse radovedno ob cesti. Nekaj minut vstran je mala, čedna kmečka kočica; polno cvetja je na vrtu; to je rezidenca prekmurskega voditelja in njegovega kuharja Toneta. Sicer sta samo podnajemnika.

Petdesetletnik je Klekl. Bolehen že od mladosti. Vendar mu je neka sila v licih in mirnih očeh, kakor sila človeka, ki ve, kaj hoče. Ljudstvo mu zaupa. Toda komu vse ne zaupa! Njega pa ljubi. Ivanocijeva Tišina ga je rodila v severozapadnem kotu. Na Krajini v tišinski fari mu še gospodarita oče in mati. Blagoslovljena je tišinska fara: imela je Ivanocija, ki je dal Prekmurcem Klekla in Bašo.

Grob na soboškem pokopališču ob kapelici, kjer so pokopani člani družine grofov Szapary in tudi več duhovnikov. Na njem piše: Klekl Jožef, častni kanonik, apostol dobrega tiska in narodni buditelj r. 13. X. 1874, + 30. V. 1948. Enajst let po smrti ga je dal postaviti Ivan

Ob imenu Jožefa Klekla po navadi pripišejo oznako st. (starejši), da ga ne bi zamenjali z njegovim bratrancem, župnikom Jožefom Kleklom (1879–1934), ki je bil ravno tako rojen na Krajini in tudi dejaven na različnih področjih.

Klekl v soboških zaporih aprila 1941 moli rožni venec.

JUNIJI

Skrivanje za spuščeni žaluzijami na oknih, odkrivanje na vrtovih hiš, v senci velikih dreves ali pisanih senčnikov. Nujna oprema, kamorkoli že se odpravljamo, je plastenka navadne vode, ki se sicer segreje že po prvih minutah hoje, a nas kljub temu odžeja.

Med vse možne odtenke rumene se kakšen dan vrine globoko modro, skoraj črno opazujoče oko neba. Nebo srdito gleda nas, mi se skrb zbujačo oziramo vanj. Vsemogoč(n)a zenica Sveta proti tisočim kot atomi majhnim črnim pikicam v očeh ljudi. Nebo se izjoče, mi jočemo z in nad njim... Že naslednji dan pa znova oblačimo kopalko, sušimo brisače, pijemo ogromne količine vode in v službi nervozno gledamo na uro; kdaj končno bo prišel čas, da se bomo tudi mi lahko brezskrbno vrgli v bazen in ohladili ne le telo, ampak tudi misli. Junij.

SKOK V VODO

Medtem ko so nekateri v parku proslavljali konec šole, sta se Maja in Daša odločili, da zaplavata in se ohladita v kopališču. Enega od njunih akrobatskih skokov v vodo sem ujela v objektiv. Ko bi le vsa naša dejanja lahko bilo tako razigrana, svobodna in unikatna kot tale skok!

Robert Kapun iz Lendave nam je poslal svojo fotografijo s pripisom:

»1. maja smo štirje člani kolesarskega kluba Lendava »TIČA VUN« Robert, Janez, Danijel in Matjaž uresničili svojo napovedano petdnevno kolesarjenje iz LENDAVE preko Berlina do ROSTOCKA. V tem času smo prekolesarili 1130 kilometrov in pri tem obiskali evropske prestolnice, kot so Bratislava, Praga, Dresden, Berlin in Rostock. Povprečno smo prekolesarili 220 km na dan, 29 km/h, na kolesu smo preživeli 39 ur in porabili za približno 30 pic kalorij. Več lahko preberete na <http://lendava-tica-vun.info>.«

Vabiva vas, da svoje fotografije s kakršnimkoli motivom, ki se vam zdijo zanimive, posebne ali jih preprosto želite pokazati še drugim, še dalje pošiljate na naš naslov: Podjetje za informiranje, d. d., Ulica arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota, s pripisom za Penove utrinke, digitalne fotografije pa na elektronski naslov utrinki@gmail.com. Avtorja objavljene fotografije vsak mesec tudi nagradimo!

Iz hektičnega stanja zadnji mesec si končno lahko spet oddahnem in se evforično veselim poletja, morja, lenarjenja, ustvarjanja. Na začetku je bilo vse skupaj videti precej klavrno. Ni in ni bilo sončka, zdaj pa pripeka s polno paro. In spet se pritožujemo, da je prevroče in nevzdržno, ampak takrat se pač skrijte v senco. Zame ni lepšega kot topli poletni večeri in dan, ki traja vse do 22.00. Seveda znajo biti zelo nadležni komarji. Ampak ne obremenjujte se s krvosesi, ki se nepovabljeni pojavljajo na vaši zabavi. Ob dobri družbi se pozabi še na tako nadležne vpadnike. Načrti za poletje? Ne ustvarite si jih preveč, raje se kdaj pustite presenetiti, se čisto spontano odločiti in se znajti na Elizejskih poljanah, vlaku za Budimpešto, Red light districtu, v Guči, na vrhu Triglava ali v Pečarovcih. Uživajte, kjerkoli boste in karkoli boste počeli, pa naj bo to ležanje na plaži, sprehodi v naravi, osvajanje vrhov ali hlajenje v senci, le pazite, da se vam pivo ne segreje!

Maja Prettner, Staša Pavlović

SLADOLED(NO)

SLADOLED

Je hladen, pisanih barv in kar je od vsega najboljši: po njem ustnice in prstki, po katerih je tekkel, medtem ko se je topil na vročem zraku, še dolgo ostanejo sladki. S kornetom v roki je sprehod po parku kot hoja po mavrici nad magičnim gozdom sanj ... Čokoladno morje, oblaki iz vanilije, pistacijin travnik, hiša iz karamele z jagodno streho in skoraj že speče marjetice (ko se belini pridružuje nežna roza barva) z okusom po malinovem sladoledu ... Ines, deklica z žarečimi očkami, se je posladkala s prekrasno roza kepico odličnega jagodnega slad(k)oleda, ki se je prav lepo podala njeni oblekici.

Nives Graj iz Črenšovec, maturantka:

»Obdobje med matura je bilo precizno stresno. Matematika pa nemščina sta mi bila najtežja izpita. Mogoče bi se mogla malo prle začeti včite, ka ne bi bilo tak naporno, kak je bilo zdaj. Glede na to, kelko vör smo presedeli pri knjigaj, mislin, ka si rejsan zaslužiimo počitnice.«

Picikato Bras Band

Makedonski romski »duvački orkestar« (»razturili« so na Soboških dnevih) je s svojimi temperamentnimi, atmosferičnimi, divj(aškimi)imi zvoki dveh trobent, saksofona, dveh rogov, tube in bobnov pošteno razgrel in razplesal publiko, ki se ni ustrašila pozne ure koncerta. Desetletna fantek in punčka, ki perfektno plešeta v paru, najstnice, moški srednjih let, babice in dedki ... ko govori glasba, se ne vpraša za leta. »Le nešrečen človek je lahko slab plesalec,« pravijo; vsakdo, ki ob plesu uživa, tako da se popolnoma sprosti in prepusti valovanju zvokov, pleše dobro. Zato vsaj kak dan ali večer popestrite s plesom; vsem na obeh ali pa tako, da vas nihče ne vidi. Kakor vam je pač bolj všeč.

Dobre vibracije na Soboških dnevih

Množica se je predala poživljajočim zvokom glasbe.

**Štirje dnevi
in noči
glasbenega,
kulturnega in
športnega
dogajanja**

Festival Soboški dnevi je tudi tokrat postregel s pestrim dogajanjem v soboškem parku in na drugih prireditvenih prostorih, kjer je vsak lahko našel kaj zase v vrsti prireditev ter z nastopajočimi iz Slovenije in tujine.

Popoldanske ure so bile namenjene tudi zabavi otrok.

Razgreta množica v poletnem razpoloženju

V soboto je skupina Big Foot Mama razveselila ljubitelje dobrega rocka.

Prvi večer je organizatorjem sicer nekoliko ponagajala nevihta, zato pa jim je za konec tedna vreme šlo na roko in so pravo poletno vzdušje v Murski Soboti začutili mnogi obiskovalci iz Pomurja in od drugod. Osrednje množično, večerno dogajanje v soboškem parku so dopolnjevale še različne aktivnosti po Murski Soboti in okolici, potekal pa je tudi Mednarodni festival sodobnega plesa Fronta. Ob ponudbi v vročini zelo potrebnih domačih vin ter druge osvežilne pijače in domače kuhinje so obiskovalci lahko kupili tudi izdelke domače obrti.

Glasbeno, kulturno in športno dogajanje se je začelo že v četrtek popoldan s promenadnim koncertom Pihalna godbe Bakovci, gledališko predstavo za otroke Gledališča Koper, predstavitevjo ustvarjalne dejavnosti Društva upokojencev Murska Sobota in predstavo uličnega gledališča Ane Monro iz Ljubljane, v cerkvi sv. Nikolaja v Murski Soboti je nastopil Kvartet klarinetov Clarifour, po dvajseti uri pa se je začelo koncertno dogajanje v parku. Petkovo dopoldne in popoldne je v soboškem parku prav tako zapolnilo dogajanje, namenjeno predvsem mladim, z gledališčem, lutkami, Impro ligo, športno dejavnostjo, predstavitevjo mladinskih organizacij, MIKK-ovimi delavnicami in podobnim. Nastopila je še Pihalna godba Murska Sobota, v evangeličanski cerkvi so pripravili koncert klasične glasbe Damjana Stanišiča. V soboto popoldan se nastopili Rudarska godba Hrastnik, Romana Kranjčan, Fada Azzeh in Samir Azzeh, z zračno ulično predstavo na trapezu pa je nastopila Theaker von Ziarno iz Nove Zelandije.

V nedeljo pa so ob Prekmurskih rogistih nastopili še Lutkovna skupina Lastovke OŠ I Murska Sobota, Šola za

sodobni ples Flota, Čarobno gledališče Saltimbanko iz Maribora in Akademski pevski zbor Toneta Tomšiča.

Najbolj množično obiskani so bili seveda večerni koncerti znanih pevk, pevcev in glasbenih skupin, kot so Vesele Štajerke, Kingstoni, Edo Maačka + Frenky, Omar Naber, Ana Papedan in drugi. Osrednje dogajanje pa je bilo v soboto zvečer, ko je najprej nastopila skupina Big Foot Mama, po govoru župana mestne občine Murska Sobota Antona Štiha, ki je obiskovalcem čestital ob dnevu državnosti, pa so si obiskovalci lahko ogledali tradicionalni slavnostni ognjemet. Nato je nastopila še priljubljena hrvaška pevka Severina, potem pa še Picikato Brass band iz Makedonije.

Nastopile so tudi pihalne godbe iz Hrastnika (na fotografiji), Murske Sobote in Bakovec ter Prekmurski rogisti.

Popoldanske MIKKove delavnice so vključevale tudi izdelke iz gline.

Mednarodni plesni festival Fronta s predstavitevjo sodobnega plesa

Predstava na trapezu visoko nad grajskim betonom

Jože Gabor,

N. J., J. Ga.

Evforija pod odrom

Slavnostni ognjemet na murskosoboškem nebu

Pred ognjemetom in nastopom Severine je obiskovalce nagovoril župan mestne občine Murska Sobota Anton Štihec (v družbi hrvaške pevke).

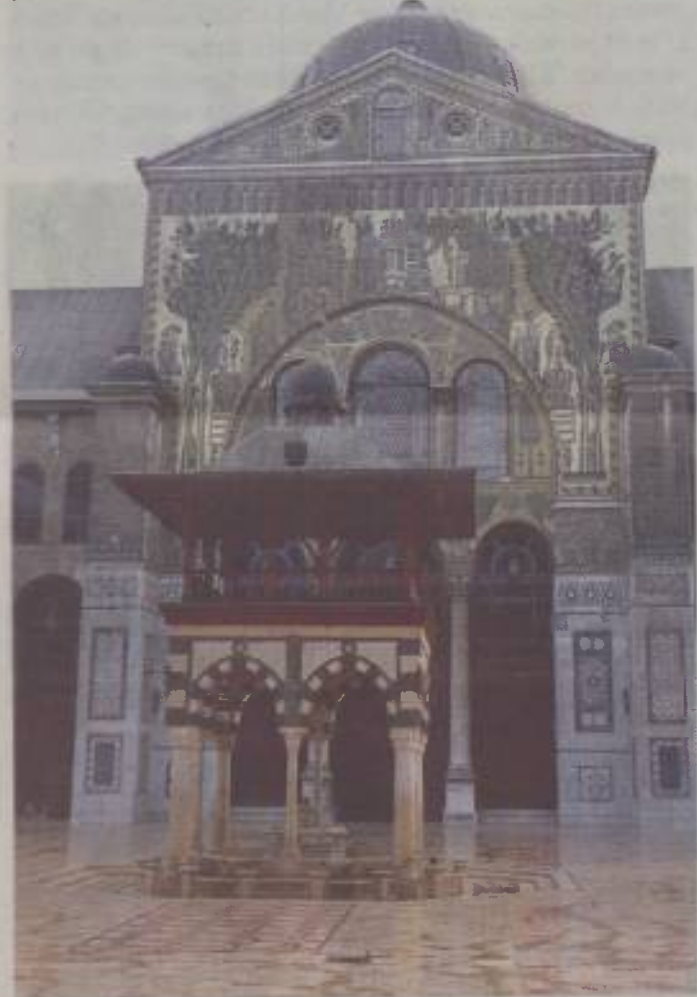
TINA NEMEŠ iz Murske Sobote

Sem študentka kemije na fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo v Ljubljani. Prosti

čas rada izkoristim za pobeg v svet, ki ga še ne poznam in se mi zdi skrivnosten. Če mi čas dopušča, traja ta moj pobeg mesec ali več. Če je časa manj, je zelo dobrodošel že enodnevni izlet v kak prijeten slovenski kotiček.

Tina Nemeš in Jasmin v Palmiri. Palmira je mesto v puščavi, kjer so ohranjeni ostanke rimskega imperija.

Damask se ponaša s številnimi mošejami, ki vabijo na obisk. Poleg poglabljanja vere so namenjene tudi druženju ljudi. Prikazana je največja in najstarejša mošeja v Siriji, ki je poleg mošeje v Meki, Medini in Jeruzalemu najpomembnejša v Arabiji.

Hammam v Damasku. Gre za javne umivalnice, ki so danes namenjene predvsem relaksaciji in druženju. Ohranile so se iz antičnih časov, ko ljudje še niso imeli svojih kopalnic. (Tudi jaz sem poskušala narediti v Aleppu kako fotografijo, a sem bila hitro opozorjena, naj pospravim fotoaparata.)

SIRIJA

Odprta karta sveta. Kam bi odpotovala? Nastajal je spisek držav, ki so naju zanimala. Postavila sva kriterije: potovanje lahko traja maksimalno en teden (glede na študijske obveznosti doma), življenje tam mora biti kar se da poceni, letalska vozovnica po ugodni ceni, in ker je bila v tistem času pri nas zima, naj bi bilo tam bistveno topleje. Od dežel, ki so naju oba najbolj privlačile in ustrezale zastavljenim kriterijem, sva se s prijateljem Jasminom odločila za državi Bližnjega vzhoda: Sirijo in Jordanijo.

V tej reportaži bom predstavila le potovanje po Siriji, saj je bilo o Jordaniji v tej rubriki že mogoče brati.

Kar se tiče priprav za pot, sva si že doma uredila vstopne vize, ki jih obe državi zahtevata; jordanško in sirsko v Budimpešti. Potovanje sva začela ločeno. Jasmin je namreč teden dni preživel v Libanonu, za katerega pa jaz kljub prizadevanjem kot ženska nisem mogla dobiti vstopne vize. Tako sva se zmenila, da se dobiva na letališču v Damasku, ki je glavno mesto Sirije. Moj let je potekal iz Zagreba preko Istanbula v Sirijo.

Damask: svet moških in svet žensk

Predvideno srečanje se je uresničilo brez zapletov in tako sva začela najino pot po arabski republiki Siriji, ki ima deset milijonov prebivalcev in je velika 185.200 kvadratnih kilometrov. Uradni jezik v Siriji je arabščina. Naju je že sam Damask tako navdušil, da sva tam preživela kar pet dni, čeprav sva se že kmalu po prihodu srečala z veliko revščino tamkajšnjih ljudi. Na ulicah ljudje prodajajo svoje stvari: obleke, obutev, ki je na tleh zmetana kar na kupe, tranzistorje, CD-je ... Seveda pa na drugi strani Damask ponuja veliko lepšo podobo mesta. Izgubljala sva se po uličicah, na katerih prevladujejo trgovinice z blagom in rutami, s katerimi ženske zakrpejo svoj obraz. Sirija je zelo tradicionalna država, vse ženske so zakrite. V Damasku pa so zagotovo najbolj veličastne številne mošeje. Kot tukja sem pri vhodu vedno dobila ruto, s katero sem si zakrila lase. Vstopila sva sezuta in v teh ogromnih zgradbah sva preživela tudi nekaj ur. V večjih mošejah imajo ločene prostore, ki so namenjeni le moškim in na drugi strani ženskam. Obstaja tudi skupen prostor, v katerem sva se midva usedla skupaj, a naju je neki moški hitro opozoril. Na tleh je bila namreč označena meja, ki je moške in ženske ponovno ločila. Tako sva nekaj časa ločeno opazovala ljudi, njihove gibe, izraze na obrazih ob molitvi in branju korana. Dobila sem vtis o zelo poglobljeni veri teh ljudi. Obiskala sva še mošejo, ki je poleg mošej v Meki, Medini in Jeruzalemu najpomembnejša v Arabiji. Tu sva preživela praktično ves dan. Mošeje so tudi zelo pomemben prostor za druženje ljudi. K nama sta prišla fanta, ki želita postati prevajalca, in izkoristita vsako priložnost za pogovor v angleškem jeziku. Zelo veliko mladih ljudi se navdušuje nad angleščino. Za arabski svet so značilne velike družine. Eden od fantov je povedal, da ima devet bratov in sester. Izvedela sva tudi, da mora biti ženska zakrita pred vsakim, s katerim se lahko poroči. Potemtakem je lahko odkrita le pred krvnim sorodstvom, že pred moževim bratom mora biti zakrita. Res je, da najbolj doživiš tujo deželo, če spoznaš domačine in njihova življenja. Damask ponuja zelo veliko uličnih »restavracij«, ki so zelo priljubljene med domačini. Največkrat sva jedla tradicionalno shwarma (v arabski kruh zavita jagnjetina, kumare in smetanski namaz), felafle (ocvrtki iz fižola) in nepogrešljive arabske slaščice.

Iz Damaska sva šla z minibusom na dva enodnevna izleta, in sicer v Maalulo in Bosro. Maalula je gorska slikovita vasica, v kateri so še nedavno govorili aramejščino – jezik, ki ga je govoril Jezus Kristus. Bosra pa je od Damaska oddaljena kakih 100 kilometrov in na poti do tja je svoj obraz ponovno pokazala revščina. Z glavne ceste je bilo videti, kako po suhih puščajskih širjavah ljudje živijo kar v šotorih. Bosra je mestece, znano po ogromnem teatru iz rimskega obdobja, v katerem je

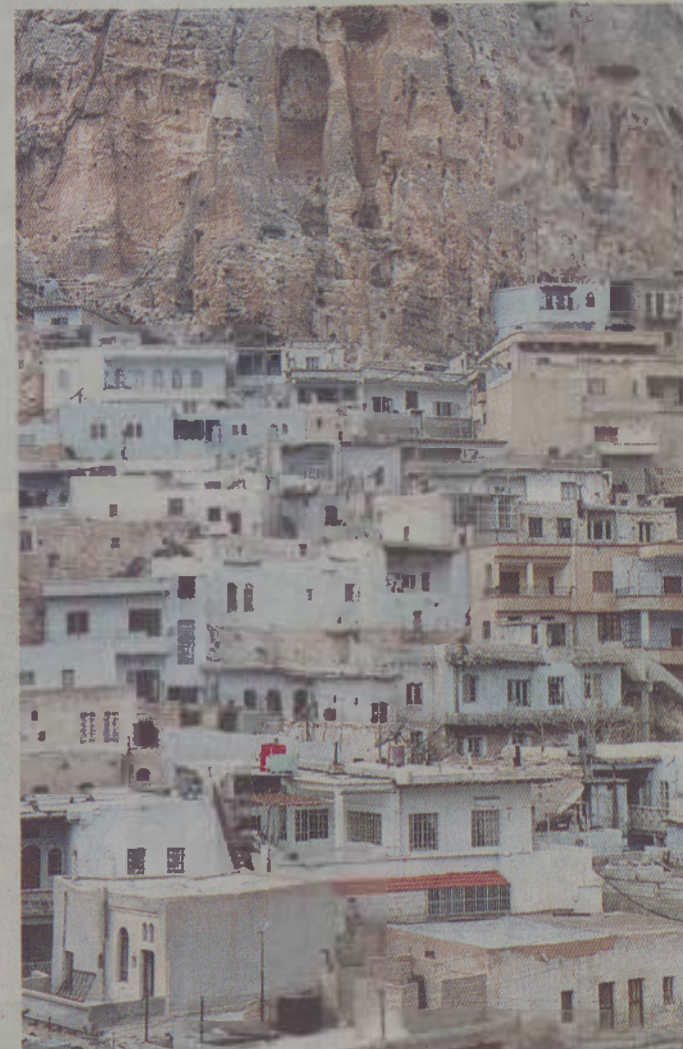
Molitveni obredi pri muslimanih so zelo polno doživeti. Opazovanje globoko verujočih ljudi je name naredilo zelo velik vtis.

Suki – pokrite tržnice v Damasku, kjer lahko kupiš resnično vse: od začimb do avtomobilskih delov.

Ena od številnih lepo urejenih trgovinic z arabskimi slaščicami v Damasku.

Slikovita gorska vasica Maalula. Predstavlja enega redkih krščanskih delov Sirije.

Ogromen teater v Bosri. Dvakrat letno gosti festival petja in plesa, na katerem se zberejo ljudje iz celotne Sirije.

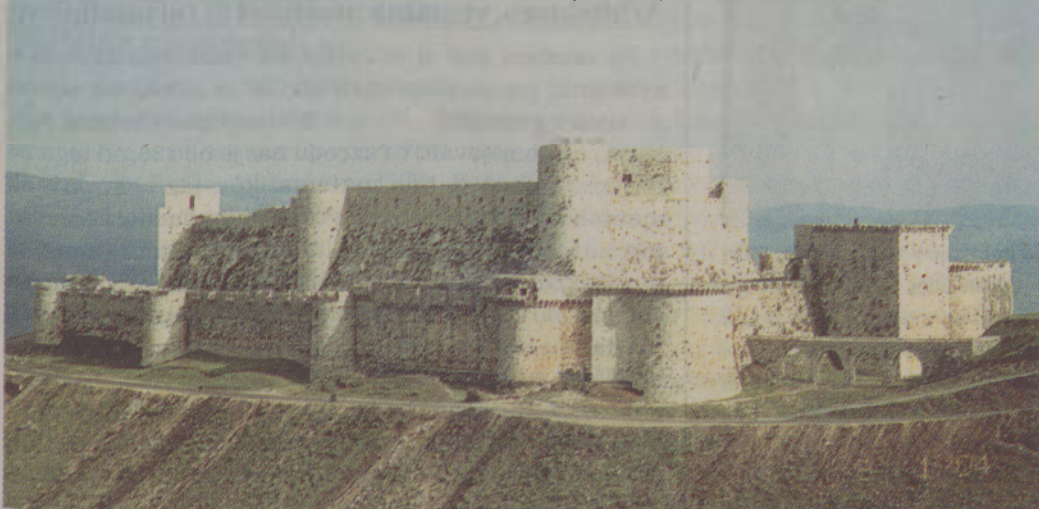

Na obisku pri fantu iz Bosre. Na gostoljubnost in prijaznost ljudi naletiš na vsakem koraku. Ponavadi pristopijo kar sami. So vedoželjni, in če je to obojestransko, tem za pogovor ne zmanjka prav hitro.

Suk v Aleppu. Kupčija je bila sklenjena ob čaju. Zadovoljna midva in seveda tudi prijazna trgovca.

Križarski grad Krak de Chevalies z dvojnim obzidjem. Sirija se je tukaj predstavila v povsem drugi luči, gričevnata in zelena.

Palmira

prostora za 15.000 ljudi. Dvakrat letno tam priredijo festival za domačine, sicer je namenjen maloštevilnim turistom. Že na avtobusu sva spoznala fanta, ki je nato ves dan preživel z nama. Razkazal nama je mesto in pripovedoval o njem ter naju povabil domov na čaj. Ljudje tam so neverjetno gostoljubni. Najina začetna nezaupljivost je bila popolnoma odveč. Pozdravit naju je prišla tudi njegova mama, ki pa ni govorila angleško, ves čas se je le prijazno smehljala. Postregla nama je z značilno kombinacijo: grenko kavo in zelo sladkan čaj. Kljub pregovarjanju, naj še ostaneva, sva se zaradi dokaj pozne ure morala vrniti v Damask.

V Damasku sva preživela še en dan in doživljala utrip tega milijonskega mesta. Poglavje zase so seveda tudi suki - neke vrste pokrite tržnice z zelo ozkimi prehodi, kjer lahko kupiš vse: začimbe, blago, zlato, čistila, spodnje perilo, resnično vse. Tam namreč ni velikih trgovskih centrov, kot smo jih vajeni pri nas. Ogljedala sva si nacionalni in še nekaj drugih muzejev, ki jih je v mestu veliko. Hkrati je bil to tudi zadnji dan v letu in večer sva preživela dokaj umirjeno. Najprej sva si privoščila nekoliko boljše tradicionalno večerjo, nato pa se s preostalimi popotniki iz najinega hostla odpravila v središče mesta. V krščanskem delu naj bi bile neke prireditve. Ljudi je bilo res veliko, a v glavnem so bili moški. Nismo se zadržali dolgo. Sicer pa je Sirija država, kjer se novega leta uradno ne praznuje.

Pitje čaja je obred

Iz Damaska sva pot nadaljevala v 240 kilometrov oddaljeno Palmiro. Gre za staro mesto in oazo v Sirijski puščavi. Mnogo je ostankov građenj iz 3. st. n. š., med katerimi se lahko človek namenoma izgublja nekaj ur. Ogljedala sva si grad, iz katerega je zvečer res čudovit pogled na ruševine in puščavo, ter okoliške nasade dateljinov. Nekaj dni sva ostala v Palmiri in raziskovala ostanke rimskega imperija. Našla sva nekaj trgovin s starimi beduinskimi stvarmi in v eni kupila res čudovit čajnik. Kulturo pitja čaja bo namreč treba vzdrževati tudi doma, saj je bil obred pitja čaja na celotnem potovanju zelo prijeten del najinega vsakdana.

Naslednji cilj je bilo mesto Homs. A že ob prihodu se je izkazalo, da to ni bila dobra izbira. Že na avtobusni postaji sva naletela na problem, saj nama nihče ni znal povedati za kak spodoben hotel. V tem mestu res nisva našla nikogar, ki bi govoril angleško. Mesto je bilo umazano, prazno, čudno, pa še vreme se je precej poslabšalo. Zmenila sva se, da ostaneva le eno noč. Pristala sva v hotelu, katerega lastnik je bil starejši možakar s čepico na glavi in s palico v roki. Bil je nekoliko zastrašujoč. Hotel je bil najbolj preprost, kar sva jih obiskala na poti. Poleg naju je bilo v njem le še nekaj Libanoncev in domačinov. Zvečer je zmanjkalo se elektrike, tako da je bilo razočaranje popolno. Sva se pa iz tega doživetja kasneje na potovanju in še doma res veliko nasmejala. V Homsu sva pristala v bistvu zaradi tega, ker sva si hotela ogledati bližji križarski grad Krak de Chevalies, katerega značilnost je dvojno obzidje. Narava tam je bila povsem drugačna. Sirije sva bila vajena suhe, puščavske, tukaj pa je bilo vse zeleno. Nova podoba Sirije, ni kaj.

Hama - mesto mlinov na vodi je bilo najina naslednja postojanka. Poleg ogleda prijetnega mesta sva naredila še enodnevni izlet v Apameo z ostanki rimskega imperija, ki so celo bolj ohranjeni od tistih v Palmiri. Razlika je še v tem, da leži Apamea na zelenem gričevnatem predelu države, medtem ko je Palmira puščavska. Ogljedala sva si še »mrtvo« mesto; gre za vasico, ki se je ohranila še dolgo po tem, ko je v njej izginilo življenje. Tukaj si v naravi, daleč od vsega, res lahko začutil mir in se predal lastnim razmišljanjem o doživljanju tega potovanja.

Zadnja destinacija v Siriji je bilo mesto na severu države, Aleppo. Gre za nekoliko dražje mesto v Siriji, in to zaradi vpliva Turčije.

Nogomet je resnično najbolj priljubljena igra ljudi po vsem svetu. Tudi nama so pozirali mladi sirijski nogometni upi.

Tudi tu sva se izgubljala po uličicah sukov in nakupovala še zadnje stvari za domov. Zaradi nizkih cen sva s tega potovanja prinesla res veliko stvari. Jaz sem obiskala še najstarejši hammam v Siriji. Hammam je javno kopališče oz. bolj rečeno umivališče, ki je bilo zelo priljubljeno v antiki, ko ljudje še niso imeli svojih kopalnic. A tudi v današnjem času so hammami način druženja, zlasti za ženske. Hammam je zgradba z osrednjim prostorom, v katerem so fotelji in fontana, na stropu pa so bogate luči. Tukaj ti tudi postrežejo s čajem. Iz tega prostora vodijo hodniki do umivalnic. To so majhni prostori s kamnitim koritom, v katerem je topla voda. Z majhno posodico si vodo zlivaš po telesu, se umivaš in razvajaš. Nekatere umivalnice so zelo vroče in spominjajo na savne. Ker sem ob vstopu plačala še masažo, sem to tudi dobila - neka starejša ženska mi je grobo oprala lase in me s posebno vojno pošteno zmasirala. Umivalnice povezuje nekoliko večja avla, kjer imajo ženske prave zabave. Pojejo, plešejo in uživajo v hrani. Vse to na povsem premočenih tleh. A zakaj bi to koga motilo? Tudi mene so povabile, naj se pridružim zabavi in okusim nekaj arabskih dobrot. Hammami so seveda ločeno odprti za ženske in moške, česar sem bila že vajena. Ta izkušnja je bila zame res nepozabno doživetje. Jasmin pa je najbolj luksuzen hammam doživel že prej v Damasku. Tako so se najini dnevi v Siriji iztekli in pot sva nadaljevala proti jugu preko Damaska v Jordanijo.

Prijaznost in gostoljubnost ljudi je to, kar me je zelo navdušilo. Mnogi imajo predsodke o muslimanih zaradi aktualnih dogodkov, ki pa nikakor ne bi smeli metati slabe luči na vse. Ko doživiš, da te nekdo pospremi do želene lokacije, čeprav ne zna besedice angleško, in hodite molče in smehljaje drug ob drugem; da ti gost v gostilni ponudi felafle, čeprav si svoj obrok ravnokar pojedel, da se je nekdo, ki ga sploh ne poznaš, pripravljen s tabo družiti ves dan in te povabiti k sebi domov ... Vse to pusti na tebi pečat, ki ne izgine, vsekakor pa izginejo morebitni predsodki o tamkajšnjih ljudeh.

Vasica brez življenja. V Siriji jih je kar nekaj. Domačini jih imenujejo »mrtva« mesta.

Arhivi

znanih Pomurcev Pén jih je odprl

Božo Gumilar, urar, juvelir

Očeta Antona Gumilarja, ki je bil krojač, je delo pripeljalo v Zagreb, kjer je spoznal Berto. Po poroki sta se vrnila na Kobilje, kjer je odprl delavnico. 10. decembra 1930 se jima je rodil Božo. Po letu dni so se preselili v Lendavo, kjer je oče, da bi bila fotografija zanimivejša, naročil fotografijo z zajcem.

Lendava 1936. Božo ima šest let in hodi v otroški vrtec, oče je ob krojaški delavnici odprl še manjšo trgovino. Po štirih letih so se preselili v Gornjo Lendavo (Grad na Goričkem), kjer je leta 1945 končal osnovno šolo in se odločil, da bo urar. Delavnico urarja Dittricha v Murski Soboti, ki se je moral izseliti na Madžarsko, je prevzelo Mestno podjetje in tu so vzeli Boža v uk.

Športnik Božo (označen s puščico). Športnik, nato športni funkcionar. Fotografija prikazuje funkcionarje in nogometaše NK Grafičar, ki so se

malce za zabavo pomerili ob koncu nogometne sezone leta 1957. Božo je bil tehnični vodja in eden od ustanoviteljev kluba, ki je imel domicil v Rakičanu. V tistih časih je imela Murska Sobota dva nogometna kluba, ki sta si po svoje konkurirala, vendar »grafičarji« nikoli niso dosegli NK Mura. Murina tombola je bila jeseni, Grafičarjeva spomladi. Spredaj, s kapo, vidimo legendo soboškega nogometa, Ferija Zelka.

Božo v fraku na reliju oldtimerjev M. Sobota-Maribor-Ptuj. Kot predsedniku športne komisije pri Avto-moto društvu Stefana Kovača mu je bila vožnja v starem gasilskem avtomobilu - vozil ga dirkač Mirko Jelen - bolj v zabavo. Zahtevnost funkcije se je pokazala ob

organizaciji cestnohitrostnih dirk. V tistem času (sedemdeseta leta) so motorne dirke v mestu dosegle vrhunec, v organizacijo dirk, tudi za svetovni pokal, pa so bili vključeni vsi pomembni ljudje iz gospodarstva in politike. Najslavnejši svetovni dirkači tistega časa so dirkali po ulicah Murske Sobotice. Pagliottija, Milanija, Parlotija, Grasettija, Madžara Szaboja in druge si je prišlo ogledat tudi ogromno gledalcev iz Avstrije.

Opravičilo

V prejšnji številki nam je v tej rubriki nekoliko ponagajal tiskarski škrat. Direktorja Radganskih goric Franca Škrobarja je preimenoval v Franca Šlebingerja. Za neljubo napako se gospodu Škrobarju kot tudi bralcem iskreno opravičujemo.

Božo v teh dneh na položaju v zdajšnji stalni točki - v Laci baru v Lendavski ulici. Rekli so mi, da ga tam najdem, če kaj hočem z njim. In tako je tudi bilo. In res, če bi kdo kaj rad z njim: tam ga dobi - med 11. in 15. uro ob delavnikih. Pozneje pri Titanu ali morda pri Klemenčiču. Dobro se drži, fant pri petinsedemdesetih.

Joseph Maria R.

Bianca Žvorc

Magistra računalniških umetnosti

Bianca Žvorc je najsodobnejši primerek ženske. Je vse tisto, kar ženska - še ne tako dolgo nazaj, za mnoge pa še danes - naj ne bi bila oziroma ni smela biti. Poleg tega pa ima tudi mnogo tistega, kar naj bi ženska imela v sebi ne glede na to, ali se je rodila pred nekaj tisočletji, stoletji ali dnevi. Če sem iskren, ko sva se dobila na svežem pomarančnem soku v Ljubljani, je bila moja asociacija: a sem se dogovoril s Paris Hilton? Pa vendar se je ponovno izkazalo: videz vara. In šale o lepih blondinkah prav tako.

Oranžen »pojster« in vrtnice

Njen najzgodnejši spomin je iz časa, ko je bila stara eno leto. Spominja se svojega vzglavnika in predvsem njegove oranžne barve. Spomini iz zgodnjega otroštva so povezani tudi z babico, ki ji je umrla, ko je bila stara pet let. »Ona je moj angel. To je sličica,« in pokaže sliko angela, ki jo hrani v denarnici, »ki jo je imela babica na zidu in sedaj jo imam vedno ob sebi. Dala mi jo je mami.«

Bianca s starši ob prvem rojstnem dnevu

Spomini so povezani tudi z naravo. Babica je imela velik vrt z vrtnicami, ki ji je bil še posebno všeč. Imela je tudi svojega kužka in račko.

Oseba, ki je imela nanjo v otroštvu največji vpliv, je mama. »Zdi se mi, da sem vzgojena kot upornica. Ukvarjam se s stvarmi, ki sicer niso značilne za ženske. Računalništvo, računalniška umetnost, nimam stalne službe, ves čas potujem za delom. Imam svobodo in izbiram jaz, vendar je to zelo osamljeno življenje. Očka mi je dal ljubezen do tehnologije in željo po odkrivanju sveta. Dostikrat se ne bojim, delam stvari, ki si jih drugi ne bi upali, in moške je ponavadi strah takih žensk. Ustvarijo si predsodke.« Za mamo pravi, da se je zaradi družine odrekla marsičemu, svoji karieri in mestnemu življenju, ki ga je imela kot mlada ženska zelo rada. Otroka je imela pri trindvajsetih. »Ampak moja mama rada živi to življenje.« Bianca je drugačna. Že od malega veliko potuje, se izobražuje in živi po navodilih lastnega srca. Hoče biti popolna mama in res pripravljena na prvega otroka, za kar potrebuje še nekaj časa.

Arhitektura, vizualna umetnost in računalništvo

Po osnovni šoli si je želela na oblikovalsko šolo v Ljubljani, pa so jo prepričali, da je glede na ocene pristala v gimnaziji. »Meni je bilo najtežje v srednji šoli, ker so nas omejevali. V razredu nas je bilo 36, od tega 26 dečkov. Večina je bila matematikov, jaz sem pa bolj umetniška duša. Nisem bila ravno popularna, vedno so me zafrkavali zaradi oblačenja. Oblačila sem si mnogokrat naredila ali preoblikovala kar sama ali pa šla z mamo v Zagreb in nakupila kakšne zanimive stvari. Še danes izstopam po oblačenju. V Sloveniji imam občutek, kot da so vse ženske oblečene bolj ali manj enako. V tujini je drugače. Svoj stil nekoliko bolj prilagodijo svojemu značaju, tako da jih ni strah biti drugače oblečen.«

Mestno urarstvo v Murski Soboti, kjer se je Božo izučil in bil vse življenje zaposlen, je še zmeraj na isti lokaciji. Takratno »ekipo« je poslikal Jerolim Purač. Na desni mojster Heric, v sredini urarski pomočnik Božo, spredaj vajenec Miki Bačič, sin znanega povojnega slikopleskarskega mojstra Kolomana Bačiča. Iz takšnih majhnih obrtniških delavnic je z obrtniki vred povojna oblast ustanovila Obrtno podjetje. Združevalo jih je le skupno računovodstvo. Leta 1954 je Občinski ljudski odbor Boža postavil za vršilca dolžnosti direktorja. Leto pozneje, ko je naredil mojstrski izpit, pa je postal direktor. Z direktorskega stolčka je odšel leta 1991 v pokoj.

S potovanja navijačev na nogometno tekmo Češkoslovaška - Jugoslavija v Pragi leta 1958. Postanek na Dunaju. Od leve: obrtnik Flisar, Božo, Rudi Merica, Karči Fujs, Duža Gyergjek in Stanko Majerič. Ogled tekme je Božu in Rudiju omogočil klub kot nagrado za prizadevno delo.

70-letnica pri Emili in Ferikanu. Namesto kozarca v roki za na zdravje predavanje o bogve čem. Verjetno je šlo le za kratek diskurz, saj nihče ne bo porekel, da je Božo kadarkoli in kjerkoli »utrjujal«. Najmanj v gostilni, saj je bil v glavnem prijeten in pozoren poslušalec. Morda se je tokrat spomnil svojih stalnih točk v življenju: nekoč davno v gostilni Čačinovič v Rakičanu, nato dolgo časa pri Tibiju v Nemčavcih, pri Titanu v Čerlencavcih pa pri Fridi ali Emili Lovenjak ...

»Meje so norost«

»Liniment« screenshots, avtobiografski multimedijški magistrski projekt, © 2005 School of Visual Arts & Bianca Zvorc

Po srednji šoli se je odločila za študij arhitekture v Ljubljani. Sprejemne izpite je naredila z rezultati, ki so jo med petstotimi kandidati uvrstili med prvih deset. Ko je obiskovala drugi letnik študija, je že učila prve letnike. Pravi, da je študij arhitekture v Ljubljani precej naporen. »V drugem letu študija ni bilo nekih smernic, ki bi me zadržale, in v ospredje so prišli drugi interesi. Začela sem se ukvarjati z grafičnim dizajnom, imela sem odličnega profesorja g. Suhadolca. Vedno sem zelo dobro risala, ampak sem to nekako zanemarjala.«

Med študijem arhitekture je odpotovala v Ameriko. Še preden ga je končala, je že diplomirala iz web designa (oblikovanje spletnih strani). »Slovenski profesorji takrat večinoma niso vedeli, o čem govorim, in sem jim pokazala. Med drugim sem se ukvarjala s Flashem. Veliko sem tudi programirala.« Imela je obdobja, ko je delala po šestnajst ur na dan. In dodaja, da se je mnogokrat srečala tudi z industrijo fotomodelov, za katero meni, da je pokvarjena in lahko pokvari tudi človeka, če ni močna osebnost. Nato je naredila sprejemni izpit na School of Visual Arts (šola vizualnih umetnosti), kjer je maja 2005 tudi magistrirala. Šolnina za magisterij (dve leti) znaša okoli 100.000 dolarjev. »Ameriški sistem izobraževanja je bil zame boljši, ker dobiš najboljšo opremo, prostore in se bolj trudiš. Profesor ti je kot dober prijatelj. Na pokušino ti dajo malo vsega, programiranje, internet, video, nato pa se odločiš za smer. Zanimivo je, da je bilo na šoli 80 odstotkov Azijcev, drugo pa so bili Američani in Evropejci. Študenti iz Azije so bili kot pridne mravlje, vendar manj kreativni, Evropejci imajo več idej.« Vmes je obiskala tudi Avstralijo, za katero pravi,

ba? Kdo to še posluša? V živo ja.« Z glasbo se je ukvarjala tudi sama. V studiu se dobro znajde, saj zna delati z aparaturami in računalniškimi aplikacijami, kot so Logic in Pro Tools, pa tudi pela je kot spremljevalna vokalistka.

... je agnostik, kar ste tiče religij. Vseč ji je budistična filozofija, ki trdi, da je bog v tebi, osredotočiš se na pozitivno, okrepiš duha v sebi. »Verjamem v zgodovinskega Jezusa. Bog? Vesolji? Nimam dovolj podatkov. Moti me pa dominantnost moških, ki jo vzpostavljajo mnoge religije. Jezna sem, ker nihče ni obsodil Vatikana, ki je dal na grmadah sežgati toliko žensk.« Sovraži miselnost, ki postavlja ženske v neenakovreden položaj. »V New Yorku so ženske že v postfeminizmu. Tu se ve, da ženske lahko zaslužijo več in res živijo polno življenje, se pozno poročijo. Za enako delo pa so še vedno večinoma slabše plačane.«

... ne obžaluje nobene pomembnejše odločitve v življenju. »Življenje je treba živeti polno. Vedno sem imela občutek, da živim življenje desetih ljudi. Nikoli mi ni dolgčas, če pa mi je in ugotovim, da delam nekaj, kar mi ni po volji, bom našla kaj drugega in se ukvarjala s stvarmi, ki me ne dolgočasijo. Na stara leta pa si želi živeti v Sredozemlju. Posebej všeč ji je hrvaško otočje, bolj kot tropska območja.

... je tudi precej konservativna, kar se tiče družine, zahteva monogamnost in moškim sporoča: »Bodi zraven 100-odstotno ali pa naj te sploh ni.« Doda pa še: »Ampak lepše je, če si zraven.« Je tudi dosledno proti drogam in pretiranemu pijančevanju.

Odprta glava

»Borim se proti temu, da bi bilo pomembno, od kod prihajaš, od kod si. Rada imam odprte glave. Vsak človek je unikatno bitje in ravno to je fenomenalno. To dejstvo bi moralo biti v današnji družbi bolj spoštovano in potencirano.« Ker živi v New Yorku, sem jo vprašal, ali je po političnem prepričanju demokratka ali republikanka. Odgovori: »Jaz sem postfeministična liberalka. Nevzporedno z ameriško politiko, to je moje prepričanje.« Kramljava naprej in nato mi šine: »Kje si doma?«. Najprej smeh, nato pa: »Jaz sem doma vsepovsod. Sem svetovljanka sveta. To je ena zadeva, glede katere imam problem ... Nikjer, pa vsepovsod. New York mi je kot dom, Ljubljana mi je kot dom, Zagreb, Liverpool, Melbourne, Amsterdam, Oxford, Maribor in še posebej Murska Sobota. Vsi kraji, ki sem jih v življenju obiskala za dalj časa, imajo v sebi nekaj neverjetnega in lepega, česar drugje ne najdeš. Ljudje pa so v končni fazi vsepovsod enaki ne glede na barvo, versko pripadnost ali geografsko poreklo. Kar se tiče političnih meja, to se zdi meni velika neumnost. Meje so neumnost. Nimajo smisla.« Na koncu sva se strinjala: »In niso samo teritorialne meje tiste, ki so nesmiselne.«

Iztok Štefanec

V Orehovcih je bilo prvo srečanje rodbine Zemljič

Že ob spoznavanju je kanila marsikatera solza

S posebnim veseljem so se vsi zbrali, bilo jih je skoraj 250, postavili pred fotografske aparate za »gasilski« posnetek, tako da se bodo vedno lahko spominjali, kako je bilo nekega pomladnega dne leta 2006.

Orumenela fotografija, stara 80 let, spodbudila Franca Mulca, da je organiziral srečanje skoraj 250 sorodnikov, od katerih se mnogi niso poznali

Pred dnevi se je zgodil v (in ob) gasilskem domu Orehovci, streljaj od G. Radgone, izjemno zanimiv dogodek, kajti tam je prvič potekalo srečanje članov rodbine Zemljič, ki živi po vsej državi, nekaj pa jih je tudi zunaj državnih meja. Gre za rodbino, katere začetek je bil pred okoli 150 leti, ko sta živela Marija in Jožef Zemljič iz Ažencev pri G. Radgoni. Velika večina sedaj živčih ima korenine prav na območju današnje občine G. Radgona ter sosednjih predelov Prlekije in Slovenskih goric. V okviru srečanja, ki se ga je udeležilo okoli 250 članov rodbine (slabih 80 odstotkov vseh potomcev), kar so organizatorji ocenili za uspešno, kajti vse se je zgodilo prvič, so potekale mnoge aktivnosti in zanimivosti. Med njimi je namreč tudi nekaj kulturnikov, ki so sami poskrbeli za kulturni in zabavni program, pripravili pa so tudi razstavo arhivskih družinskih fotografij, tako da so mnogi lahko spoznali svoje prednike. Vsekakor je bilo srečanje namenjeno predvsem spoznavanju in obujanju spominov, sploh pa je bilo veselo in zabavno. Mnogi od njih se sploh niso poznali, nekateri pa se poznajo in vsakodnevno srečujejo, a niso vedeli, da so »zrasli iz iste korenine«.

»Do tega srečanja je prišlo povsem naključno. Ko sem pregledoval stare fotografije, mi je prišla v roke tudi ena z nekega pogreba iz leta 1932. Na njej sem prepoznal svojo babico Nežo, bilo pa je tudi veliko neznanih obrazov in nekaj me vlekle, da bi skušal ugotoviti identiteto čim več teh ljudi. Začelo se je lani jeseni in tudi druge sorodnike je začelo zanimati, kdo so ljudje na fotografiji. Najprej smo ugotovili, da sta na njej po dva brata in dve sestrji moje babice Neže. Sledilo je

iskanje še drugih in pregledovanje drugih slik, ki smo jih takrat znani sorodniki imeli doma. Seveda smo si pomagali tudi s škofijskim arhivom v Mariboru, kjer smo odkrili veliko koristnih podatkov. Kar veliko časa sem presedel v arhivu in po terenu, a se je splačalo. Sedaj nam je uspelo pripraviti prvo srečanje, ki je bilo veselo in zanimivo za vse,« nam je povedal idejni oče in organizator Franc Mulec, ki verjame, da se bo zbralo na naslednjem srečanju, ki naj bi bilo čez pet let, še več sorodnikov, prišli bodo tudi tisti iz ZDA in drugih držav, ki tokrat niso imeli možnosti ...

Na srečanju so bili tudi mnogi, ki so se poročili in spremenili oz. dobili nov priimek. Mednje sodi tudi mnogo uspešnih posameznikov z različnih področij. Vsi pa so bili hvaležni Francu Mulcu,

in zabavni program, bilo pa je tudi veliko dobrega za zob, da o odlični kapljici niti ne govorimo. Na srečanju je bilo tudi veliko izmenjav daril, najbolj prisrčnega pa je bil gotovo deležen Franček Mulec. Dobil je fotografijo hiške, v kateri se je rodil z brati in sestrami. Hiška sedaj Orehovcih, tik nad krajem srečanja, ne stoji več, fotografija pa bo gotovo lep spomin tudi Mulčevim naslednikom. Enako bo mnogim naslednikom v spomin tudi to srečanje, kajti nastali so prve skupinske fotografije in videoposnetki, tako da se poselej ne bodo več iskali ob pomoči raznih državnih ali cerkvenih arhivov.

Omeniti tudi kaže, da sta bila na srečanju v Orehovcih tudi najstarejša članica rodbine Zemljič, 87-letna Milika Lorgier iz Šmarja pri Jelšah, in najmlajši, dva meseca in

Na odlično organiziranem srečanju so nastopili številni domači kulturniki, mnogi rodbinsko povezani.

ki je vse skupaj organiziral, pred tem pa opravil pravo malo raziskavo rodovnika Zemljičevih. Po njegovi zaslugi so mnogi izvedeli veliko novega o svojih prednikih in sorodnikih. Ob obujanju spominov na prednike ter vnovičnih spoznavanjih, saj so se nekateri udeleženci prvič srečali po več desetletjih, je kanila marsikatera solza. Vsekakor so gostitelji in organizatorji srečanja poskrbeli tudi za prijeten kulturni

pol star Patrik Škof iz Maribora. In ob tem, ko bo Milika najstarejša tudi na naslednjem srečanju čez pet let, Patrik takrat gotovo ne bo več najmlajši. Na srečanju je bilo namreč videti, da kar nekaj mlajših čaka na naraščaj. Ugotavljajo, da se rodbina – število potomcev Jožefa in Marije Zemljič – letno poveča za okoli 30 članov, nekaj pa jih žal tudi umre.

Oste Bakal

Bianca sleeping in James' studio May 2006, 23rd St and 5th Ave, © 2006 James Willis

da je obljubljena dežela. Ne Evropa, ne Amerika, temveč Avstralija. Vseeno pa želi živeti v Evropi blizu staršev.

Verjetno niste vedeli, da ...

... je glasba zanjo življenjsko pomembna. »Če bi glasba zginila s sveta, bi verjetno umrla. Odrasla sem z Deep Purple, Queeni, Janis Joplin, Hendrixim, CCR, Beatlesi. V glasbi imam rada energijo.« Danes posluša Tools, Boba Schneiderja, Gwen Stefani, The Strokes, White Stripes, Azure Ray, Radiohead, System of a Down, Korn, vendar ima rada vse zvrsti, predvsem pa organski alternativni rock. Radioheade je prvič videla v živo v Oxfordu, ko je bila stara 16 let. Nato jo vprašam: »Kaj pa klasična glasba?« In ona odgovori: »Klasična glas-

Branko Šömen

*literat in
filmski kritik*

Sedemdesetletnica

Sedemdesetletnica: to je v glavnem individualno potovanje (a pot je sama po sebi cilj!) podeželskega pesnika (provinca je – to je težko priznati – vedno samo v človeku!), sentimentalneža in naivneža, ki je verjel v Resnico, Pravico in Lepoto ter prišel na koncu do sanjskih hollywoodskih pločnikov. Praznoval sem jo s sedmimi Američani,

sedmimi Čehi in sedmimi Hrvati. Predstavil sem se kot Človek, ki ga ni. Mati me je vzgajala v prepričanju, da Dobrota skoraj vedno premaga Sovraštvo; tako sem kasneje doživel nesporazume z državo, bil dvakrat zaprt, se prepričal, da je imel oče prav: človek se mora žrtvovati, če želi, da bo njegova resnica premagala tuje laži.

To je on

Zgodba z naslovnice

Zaljubljal sem se, ker sem upal, da Ljubezen lahko izbrše iz človeških pogledov in besed vso nakopičeno zlobo. Gnalo me je iz ravnice v mesta, od pesmi (prazna kupica puna je bila pelina) do proze, zasidrane v Panonskem morju, na Vzporednem nebu, v Petem letnem času, od radijskih oddaj, slovenskih popevk (nagrajenih za besedila) do filmskih scenarijev, do vznemirljivega Leta mrtve ptice.

Sedemdeset let je v skromnem človeškem življenju samo trenutek trenutka, kakor tudi spoznanje v bratstvu somišljenikov, da je religiozna, kabalistična Svetloba izmišljena, kako bi premagala tuzemsko Temo: temo v naših dušah, mislih, dejanjih. Po sedemdesetih letih sem držal v rokah vnukinjo Saro (tretjo, pred tem dve od starejše Matjane, prvo od mlajše Raše), ki je podedovala materin pogled, barvo murice in modriža, dobrohotni panonski nasmeh.

Sedemdeset let sem čakal, da se mi uresničijo mladostne sanje – pot je v bistvu končana, cilj dosežen – in z diplomatskim potnim listom živim še dalje obdan z novimi prijatelji v skrbni, velikodušni ljubezni Branke, v upanju, da bom »zdrav umrl«, da se bom v prijateljskih klepetih svojih znancev za »šankom«, od koder sem prišel, kaj sem bil in kam sem odšel, spremenil v tope, iskren in minljiv Spomin.

Zgodbe

*Ki jih piše
žirjenja*

**Theresa Pollak -
Schöntag**

Deževen dan mi krade pravico, da bi šel v naravo, ki me vedno pomirja. Ker je zunaj dež, torej tek – moj balzam za dušo in telo – odpade. Za kakšno uro ali dve sedem med stare dokumente, ki so jih zapisali veliki učitelji – rabini.

V roke vzamem židovsko matično knjigo za Izraelitsko občino Beltinci. Zazrem se v poročni list iz leta 1908. Videti je dovolj zanimivo, da lahko preberem, si mislim.

V matični knjigi na strani devet v madžarščini piše nekako takole: »Mrzlega 28. januarja 1908 sta se v beltinski židovski sinagogi poročila trgovec Samuel Pollak, rojen v Odrancih, sicer živeč v Črenšovcih, in Etelka Bader iz Dokležovja, hčerka gostilničarja. Oba stara 27 let.« Ker je tamkajšnji, beltinski, rabin umrl nekaj pred tem, je par prišel poročiti dolnjelendavski rabin dr. Antal Rudolfer. Zanj so govorili, da je bil zelo izobražen, pravi filozofski tip.

Samuel Pollak je bil sin Adolfa Pollaka in Terezije Veissenstern, ki je umrla, ko Samuel, njen najmlajši sin, ni dopolnil niti štiri leta. Gospa Veissenstern je pokopana na pokopališču med Lipo in Odranci. Samuel ali Samu, kot so mu radi rekli, je imel še brata Izidorja, sestro Matildo, ki se je poročila v dobro situirano družino v Budimpešto, in Frančiško oziroma Fano, kot so jo imenovali. Ta je bila znana gostilničarka v Črenšovcih, zato se verjetno tisti najstarejši še spominjate, kako prijetne so bile veselice pri Fani v Črenšovcih.

Pollakovi v Izraelu: Levo sedi Bela, na sredi Terezija in desno Rudi.

Iz pripovedi družine Pollak

Samuel in Etelka sta najprej živela na njenem domu v Dokležovju, kjer se jima je rodil leta 1910 prvi sin Rudolf in čez tri leta drugi sin Bela. S prihodom stare Jugoslavije se je družina preselila v Mursko Soboto, v Vezno ulico, kjer so kupili večjo kmetijo. To je bilo zelo nenavadno, da je Žid obdeloval zemljo. V Soboti pri Pollakovih se je leta 1919 rodila hčerka Terezija, ki je dobila simbolno ime, po pokojni Samuelovi mami.

Sešila bi ti 'robačo', a ne morem

Leta so tekla in otroci so rasli, Samuel in Etelka pa sta uspešno kmetovala in pridelke prodajala daleč naokrog, tudi v Avstrijo.

Ko je bil Rudolf dovolj star, primeren za poroko, se je poročil s Sobočanko Berto Trautman, s katero sta odprla trgovino s špecerijo nasproti soboške rimskokatoliške cerkve. V zakonu se jima je rodil sin Aladar.

Terezijo je zanimal poklic šivilje, zato se je zanj izučila, najprej pri gospe Pavlič v Murski Soboti, nato pa je odšla živeti k teti Matildi v Budimpešto. V Pešti se je učila šivanja v enem najboljših šiviljskih salonov v velikem mestu. Tam ji je življenje tudi zelo ugajalo in hitro se je privadila na novo okolje. Kmalu je spoznala fanta, s katerim bi se poročila, če ne bi iz Sobote prišlo pismo, ki ga je napisala mama Etelka. V pismu je mati hčer prosila, da naj se vrne domov, ker se je začela druga svetovna vojna in ker je domače skrbelo zanj. Terezija je svoje starše zelo spoštovala, poslušala njihove nasvete in se zato vrnila k njim. Težko je zapustila veliki varaš in svojo ljubezen – madžarskega Žida, ki ga ni videla nikoli več.

Nato je doma pri Pollakovih odprla modno šiviljstvo in dodatno zaposlila še tri šivilje. Pred kratkim mi je starejša ženska iz okolice Murske Sobote dejala: »Pri Pollakovi Teruški v Soboti se je šival najlepši gvant.« Tudi meni je Teruška rekla, ko sem bil pri njej v Rehovotu, južno od Tel Aviva, tja se je namreč preselil del Pollakove družine po vojni, da bi mi sešila poročno srajco, le da ne more, ker jo preveč bolijo roke. Pa nič za to, sem ji dejal, si jo bom pa kupil v Jeruzalemu. »Samo, da bo bejla pa de mejla trdi kuler,« me je poučila.

Zakaj so Pollakovi šli v Izrael, je poglavje zase – Judje in Hitler. Tragična zgodba.

Evropa je bila v drugi svetovni vojni. Rudolfa in kasneje Belo so odpeljali v nemško ujetniško taborišče, kjer sta prebila ves čas vojne. Belo so čez čas ujeli Rusi.

Drugi člani družine so bili v Soboti – sicer v skrbeh in strahu pred nemškim antisemitizmom.

25. aprila 1944 so nacisti potrkali na vrata Pollakovih – tako kakor na vsa druga židovska stanovanja v mestu – in jim veleli, da naj v čim krajšem času zapustijo stanovanje in da morajo oditi z njimi v sinagogo, kjer je zbirališče za Jude. S seboj so vsak v svojem kovčku vzeli nekaj toplih oblek, kruh, kako družinsko fotografijo, morda več, nekaj nakita in to je bilo tudi vse. Kam in zakaj jih bodo odpeljali, ni vedel nihče. Sumili so, kot mi je povedala Teruška neni, da iz tega

Fotografija je nastala leto dni prej, preden so jih odpeljali v taborišče. Rudolfa ni na fotografiji, ker so ga takrat že vpoklicali v nemško ujetništvo. Od leve proti desni stojijo: Rudolfova soproga Berta Trautman, Bela Pollak in Teruška neni. Od leve proti desni sedijo: Etelka Pollak, rojena Bader, mali Aladar Pollak in Samuel Pollak – Šamu. Danes živita še Teruška in Bela, drugi so končali v krematoriju.

ne bo nič dobrega. Iz Sobote so jih naslednji dan odpeljali skozi Čakovec in Nagykanizso naravnost v tovarno smrti – Auschwitz. Med enotedensko vožnjo v mrzlih živinskih vagonih, ki so bili napolnjeni do zadnjega kotička, niso dobili ne hrane in ne vode, tudi stranišča ni bilo. Nekaj ljudi je že umrlo v prenatrpanih vagonih. Ob prihodu v taborišče so jim odvzeli vse stvari, ki so jih prinesli s seboj. Teruški so dali za obleči taboriščno obleko in jo namestili v delovno taborišče Birkenau. Očeta Samuela, mater Etelko, snaho Berto in malega Aladarja ter ves njihov rod pa so usmrtili, kot večino Židov, s plinom in brutalno sežgali v krematoriju. Iz tamkajšnjih dimnikov se je noč in dan kadil človeški dim.

Za Teruško je bil Birkenau pekel, kjer se je borila s smrtjo, saj so Nemci ljudi za vsako malenkost hladnokrvno ustrelili ali do nezvesti pretepli. To so počeli tudi brez vzroka. Ujetniki so delali fizična dela po cele dneve, od jutra do mraka, in za to dobili bore malo hrane. Ko je bilo vojne konec in so Rusi osvobodili Auschwitz ter je Teruška prišla v Soboto, je tehtala slabih 35 kilogramov, vendar je bila dovolj močna, da je premagala Njo – smrt, proti kateri se je v taborišču bojevala. Doma je našla stanovanje, ki ga je naseljeval neki komunist s svojo družino, kot mi je sama povedala. Novi stanovalci so po dveh dneh na Teruškino zahtevo sicer zapustili hišo, čeprav neradi, a s sabo so odpeljali imenitno pohištvo, preproge, posodo in dragocenosti ter umetniške slike Pollakovih. Čez nekaj mesecev sta iz ujetništva prišla Teruškina brata in doma našla le popolnoma omagano sestro. Takšna sta bila tudi sama. Ostali so brez staršev, Rudi pa še brez žene in otroka. Žalost, beda, razočaranje in izčrpanost od mučenja so jih razjedali. Nova država jim je pomagala le toliko, da so jim vrnili izpraznjeno hišo in darovali vsakemu eno posteljo, kajti sobe so bile vse prazne.

Kdo pa so ti mladi fantje?

Pri kopanju jarkov

V začetku šestdesetih let prejšnjega stoletja so se v Lucovi na Goričkem razveselili novice, da bodo v vas napeljali elektriko. Za to so bili zainteresirani vsi vaščani, ki jim je bil takrat Ludvik Kardoš *velki rjitar*, kot se reče funkciji predsednika krajevne skupnosti.

Tople jeseni 1962. so se je začela dela pri napeljavi električnega omrežja in se tisto jesen tudi končala tako, da je pri vsaki hiši svetila najmanj ena žarnica in igral radio ter kakšna

televizija prikazovala svetovne novice in zanimivosti, kot na primer o tisočih žarnicah v ameriškem Hollywoodu, ki razsvetlijo marsikaj, tudi kaj takega, kar bi po pravilu moralo biti zakrito z jopičem ali dolgo kinklo, je verjetno pomislil kdo, ki je pred štirimi desetletji dobil v hišo elektriko in s tem vse tisto, brez česar dandanašnji človek menda sploh ne bi preživel. Seveda bil!

Tisto jesen je napeljava elektrike vaščane Lucove

Krajani Lucave pri kopanju jarkov za električne vode. Fotografija je nastala po kosilu na domačiji Ludvika Kardoša. Tretji z leve strani stoji Franc Bohar, ki je v Lucovi postal veliki rjitar za Kardošem. Četrti z leve sedi Štefan Kučan, daleč naokoli znani muzikant. On, Kardoš in Bohar so že pokojni.

Teruška se je naslednje leto, ko je prišla iz taborišča in je posijala druga pomlad, zaljubila v Leopolda Schöntaga, pred vojno trgovca iz Murske Sobotice, ki je med vojno tudi okusil, kako je gledati smrti v obraz. Mladi par se je želel poročiti po židovskem obredu, po tradiciji prednikov, želela sta ostati zvesta Bogu Abrahama, Izaka in Jakoba, zato sta se poročila na židovski občini v Zagrebu, kajti Nemci so tamkajšnjo sinagogo bombardirali, Murska Sobota pa je bila po vojni brez rabina.

Adonaj jih je poklical ... tudi v obljubljeni deželo

Bil je 25. april, to je 19 dni prej, preden so ustanovili državo Izrael, ko sta Terezija in Leopold dobila sina Ervina. Mlada starša ter brata Rudolf in Bela so razmišljali, da zapustijo Jugoslavijo in odidejo živeti v svojo deželo, da ne bodo večni tujci po svetu. Toda problem je bil v premoženju, kajti vsakdo, ki se je želel odseliti v Izrael, se je moral odpovedati jugoslovanskemu državljanstvu in tudi nepremičninam, takšna so bila pravila povojne Jugoslavije. Bili so v dvomih. Ni se jim bilo lahko pod prisilo odreči dediščini, ki jim je pripadala po očetu in mami. Želja, da lahko odplujejo, se jim je uresničila in v Murski Soboti so se tako morali pisno odpovedati še temu, kar jim je po vojni ostalo.

V Izrael so pripluli, ko je bila tam najhujša vročina. Tja je takrat prišlo na tisoče ljudi na dan, ki so preživeli vojno. Za toliko prišlekov ni bilo takoj dobro poskrbljeno in nastanili so jih v šotore. Za jesti niso dobili nič drugega kot le kumare. *Teruška neni*, doječa mati v šotoru brez strehe, kjer je vladala neizmerna vročina, kjer se je prašilo in kjer je bila gneča, za otroka ni našla rešitve. Teruška v tolažbo pove, da je Bog *Adonaj* njenega otroka po treh tednih v Izraelu poklical k sebi. Te smrti ji ni bilo lahko sprejeti.

Čez mesece so jih iz šotorov odselili v zgradbe. Kakor Schöntagova, tako sta se sta se tudi Rudolf in Bela zaposlila in jim je postalo lažje. Teruška je nadaljevala delo kot šivilja. Rudolf se je poročil z Židinjco z Visa, ki je potem, ko je izgubila vse svojce, prišla v Izrael. Teruški in Leopoldu sta se čez nekaj let rodila hčerka Dalia in sin Eran. Zgradili so si lepo hišo, v kateri je Teruška prebivala vse do moževe smrti pred osemnajstimi leti. Otroka pa najprej šola, nato poroka, hiša, tako da je danes Teruška že kar štirikrat prababica.

Danes živi v manjšem stanovanju, kajti hišo je pred leti prodala, saj je bila zanjo prevelika.

Bela in Rudi, ki sta stara že krepko čez 90 let, pa živita v domu ostarelih nedaleč od Teruške. Pohvaliti je treba hčerko Dalio, ki za svojo mamo in oba strica vestno skrbi.

Taka je pripoved o židovski družini Pollakovih, ki sega daleč nazaj do današnjih dni v obljubljeni deželi - Izraelu.

Teruška s sentimentalnostjo pripoveduje o svoji preteklosti in starših ter spet vzame v roko porumenelo fotografijo izpred vojne, ko je živela v nekakšnem soboškem raj. Rekli bi nekako takole, da je prišla iz raja v pekel in spet nazaj zdaj, ko živi v kraju, kjer ni evropske zime. A ima le dve želji, da bi bila bolj zdrava in da bi se njeni družini vrnilo nazaj vse tisto, parcela in posest, čemur se je morala odpovedati.

Bojan Zadravec

tudi finančno veliko stala, vendar so na to pomislili že takoj, ko so glasovali za elektriko - edino žensko, ki ne pusti, da bi se je dotikali.

Znesek, ki ga je bilo treba odšteti za elektriko, je znašal toliko, kot si dobil za enega debelega bika, so mi povedali tisti, katerim je v Lucovi takrat zasvetila električna luč. To bi danes znašalo kakšnih 200.000 tolarjev.

Za nekatere malo, za druge veliko. Sklenili so, da bodo v gozdu posekali drev-

je, ki so ga prodali na ameriški trg, in s tem dobili lepe denarce. To je bila dobra kupčija za Lucovčane, je povedal Ernest Škerlak, ki je bil tiste dni *foringaš* s traktorjem, saj ga je imel prvi v vasi. Torej je opravljal najrazličnejše prevoze s traktorjem.

Vsak vaščan je moral prispevati iz svojega gozda vsajeno drevo za električno soho, za kar je najprimernejša akacija.

Domačini so jarke za električne kable kopali sa-

mi. Takrat se je delalo cele dneve, vendar je bilo kljub temu veselo, saj so peli in se smejali stari in mladi. Dekleta so pogledovala za fanti, predvsem za tistimi, ki so zemljo z lopato vrgli najdlje. Tisti so bili pravi močni dečki.

Razen namestitve električnih kablov so vsa druga dela opravili sami, zato jim je ostalo še nekaj denarja, ki so si ga razdelili in na pošten način tudi proslavili pomemben zgodovinski trenutek v vasi, saj noči niso

bile več tako temne in za vedno so lahko pospravili petrolejke in skalice. Za praznik elektrike so pripravili v vasi veliko veselico, na kateri je igrala skupina Kolorados.

V tistem obdobju je elektrika zasvetila še v Šulincih, Adrijancih, Neradnovcih in nekoliko kasneje tudi v Boreči ter v Ženavljah. Baza za elektriko, ki je pokrivala to območje, je bila v Mačkovcih.

Bojan Zadravec

Pa je gotova šoula. Dva mejsca mo mer meli, mij čundraške. V gesen pa se Jovo - nanovo. Deca en razred više. No nej glyj si. Pa še dosta bole napeto bou. Županske volitve boudo. Ka mo pa se šteli, pa poslujšali. Kak debela do občinska glasila. V barvaj. Na samo 19 od 20 slik de sedanji župan. Kak inda Tito. Župan v vrteci, župan v kratki lačaj, kak kopa ogracek, župan v belon mantlni, na obisku bolnišnice, župan v batašaj pri družini XY, župan z malin diteton v roka, župan v nedelo dopougnjeva v ancugi z ženof na sprehodi, župan pri najstarejšoj občanki. Skoro nega ka nega, ge se se da župana poslikati. Na največši slikaj pa kak je te župan kanalizacijo napravo, of pa vodovod, kelko kilometrov cest je dal asfaltejrati. Kakše dneve ali pa festivale si jo šteri zmisljo. Samo naj se raja zabava pa veselij. Pa naj vijdiyo kak je tou da občino vodi pravi človik. Pa ka je poštenjak. Tou najbolje. Na poštenje se največ gnesden do. Tak so si čisti kak kaplica skuze. Meni je samo nej jasno, kak so lejko volilci takši kak so. S čidi pejnez je te župan napravo se tisto s ken se vō meče. S svoji? Njemi je mogoče stranka dala njegova? Nej, dragi moji, se tej gradnje si sami občani plačuvlete. Fčas kakši helar še cilou država coj da. Ali pa cilou EU. Da pa cilou EU pejneze za koj da, te pa malo si ne poučijo od sreče. Pogliente kak se znamo iti. Kak je znamo pocicati. Pa smo pa na iston. Kelko je meni jasno, naša draga domovina EU-ji več plača kak vō dobij. Nej mi je pa jasno, kak tan v Brusli en Hans ali pa Jean ali pa John bole znajo f šteroj prekmurskoj občini bi kaj trbelo napraviti. Aja za tou pa mamō razne agencije, štere pripravijo skorok doktorske dizertacije od toga ka največkrat s pipe z rdečof pikof topla voda prteče. Pa ka moremo. Tak pač je.

Od miz san si komaj malo odejno, zaj so pa vō vdarili oklepni transporter. 8 x 8 morejo prej biti. Pa nej kakši steč, finski morejo biti. Pa samo 63 milijarde do koštali. Kak 4 ali pa cilou 5 pediatrični klinik. Za te oklepni gvušno nedo medeke tržili pa zbirali sredstva. Pa san zel

kalkulator pa si vō zračuno, ka de sakši slovenček pa slovenčica za te naše nujno potrebne oklepne transportere dal 31.500 tolarof. Od bajce, pa atija pa mame, pa dedija, pa mene, pa Tunča. Za njega ne ven ge zeme, ka nema nika. Ges tuj man zainok samo 17 đurdoš našparani. San fkup seštel pa prišo ka samo naša družina da 157.500 tolarof. Brez Tunča! Pa san si brodo, pa brodo, z atijon sva se cilou na kroški broud pelela. Ka bi ležej brodila. Pa sva nej mogla gor priyti što nas napada. Mislin od šteroga sosida smo ogroženi. Pa nika, gledala sva v Muro, pa nika. Cilou doj do Hotize sva ščela iti. Če kakši »od ve do ve« s

kakšin kbridon strejla, ka bi nas sago. Nika. Van poven nika. Pa san si brodo, ka je nakup tej oklepnikov za Slovenijo glyj potreben kak če bi naš ati nan kũjpo kakšega 200 kũjnškoga John Deera, čiglj ma mama samo 12 gred. Te je pa prišlo razvetljenje. Te oklepniške naša slavna vojska nũca na svojo misijaj v tujini. Bosna, Afganistan, Irak, pa vrag zna ge se še naši Ramboji skrbijo za mir in sožitje med narodi. Pa ka je nafta nej še drakša kak je že. Od krejganja ge do je kũpili pa nemo nika pijso, ka mi se tou vũnja na operacijske mize.

Pa san pa računo. Se me je strafũnilo. Če brez tisti bajni provizij zemen, so tej oklepni transporter vredni telko kak 2625 operacijski miz. Pa san se potegno vō s kmice, mogoče je pa glyj f ton bibi. Sakši slovenski vojak de si svojo mizo sebof pelo. Če bi slučajno trbelo. Ne mren van povedati kak san si odejno. Pa takše države, ka bi tak za svoj narod skrbjeja nega na kugli zemeljskoj. Živela Slovenija. Hip hip huru. Srečna že 15 lejt.

P. S. Tan prouti konci počitnic, pa že prve dnij šoule do začali naši dragi kandidati za župane okouli oditi. V bazo. Neštarni do cilou odkrili ka so do zdaj živeli brez duhovnosti. Najbole od sega so pa fsi tej kandidati kredi ka sakšemi volilci, sakšoj mamci v oči poglednejo pa v roke segnejo.

Naš ati ma en tanač. Da de prouti van šou te kandidat, si plũnte v roke, kak če bi glyj ščeli kubikati. Po mojen de vas sa-

VANAK

Svet
digitalnih
tehnologij

Komunikacija po internetu

Z našega štedilnika

Sredi junija smo dobili še eno novo verzijo programov za komunikacijo po internetu. Podjetja se vedno bolj zavedajo pomena takšne komunikacije in zato je Microsoft predstavil svoj Messenger v novi verziji, imenovani Windows Live Messenger.

Na trgu je trenutno kar nekaj brezplačnih programov velikih podjetij, ki poskušajo privabiti uporabnike, da bi

konferenca s pomočjo avdio in video tehnologije podjetja Logitech. Kakovost je na nivoju najboljših konkurenčnih programov (Skype). Število uporabnikov teh storitev hitro raste. Microsoft trdi, da gre po njihovih omrežjih mesečno čez 20 milijonov video pogovorov. Zato so tudi razvili posebej za to optimizirano serijo web kamer, imenovanih LifeCams.

Komunikacija je mogoča tudi v običajnem tekstovnem načinu (chat). Sistem si je zmožen zapomniti sporočila, oddana v času, ko sogovornik ni prijavljen na

komunicirali z njihovo pomočjo. Pred kratkim je Skype, eden najbolj razširjenih tovrstnih programov, izšel v novi verziji. Pojavlja se že tudi nova preizkusna verzija programa Yahoo Messenger. V ZDA je zelo razširjen AOL Messenger. Vedno močnejši je tudi Google s svojimi že kar številnimi storitvami, med katerimi je tudi Google Talk.

V luči vse te konkurence si želi Microsoft seveda odščipniti čim večji del kolača, zato načrtuje celo družino storitev pod imenom Live, katere prvi znanilec je Live Messenger. Pod to znamko želijo med drugim združiti programe za e-pošto, iskanje, digitalne karte in komunikacijo. Za razvoj tega namenjajo več kot bilijon dolarjev, kar predstavlja 18 odstotkov celoletnega zneska, namenjenega raziskavam.

Poglaviti novosti sta vgrajeno klicanje števil (VoIP) in skupne mape. Tako kot drugi tovrstni programi, tako je tudi Microsoft postavil storitve klicanja v središče pozornosti. Uporabniki lahko brezplačno kličejo z enega računalnika na drugega, hkrati pa za majhno ceno tudi z računalnika na telefonske številke. V ta namen je Microsoft sklenil partnerstvo z podjetjem Verizon.

To klicanje bo mogoče integrirati tudi s prenosnimi telefoni v ZDA in Evropi, kjer to storitev podpira Philips. Možnost ponudbe telefona s podporo tem storitvam je za konec leta najavila tudi Motorola. Ti telefoni bodo »dualni«, kar pomeni, da bodo poleg navadnega podpirali tudi internetno telefoniranje.

Seveda je hkrati z glasovno povezavo mogoča tudi video povezava oz. video

računalnik, in jih le-temu dostavi ob prvi prijavi.

Druga novost so skupne mape. Omoogočajo, da lahko uporabnik pošlje sliko ali datoteko drugemu uporabniku kar tako, da z miško povleče datoteko v to mapo. Vsi vaši kontakti, s katerimi komunicirate, se shranjujejo s pomočjo storitve Windows Live Contacts, ki jo uporabljata tudi Windows Live Mail in MSN Spaces. Na ta način so podatki o vaših kontaktih vedno na tekočem. To storitev naj bi uporabljalo že 25 milijonov ljudi.

V pripravi je trenutno več kot 20 novih storitev iz družine Live. Dejansko je prvi izšel Live OneCare, ki je paket za anti-virusno in antispyware zaščito, analizo zmogljivosti računalnika in program za izdelavo varnostnih kopij. Live Messenger ob tem predstavlja prvo pomembnejšo znano storitev, ki je izšla znotraj družine Live.

Live Messenger je mogoče dobiti v 26 jezikih in je posebej razvit za Windows XP SP2. Deloval naj bi tudi na Windows Server 2003 in Windows Vista Beta 2. Za boljšo promocijo so se povezali s podjetjem Disney in postavili na voljo različico igre Dead Man's Tale. Ta bazira na novem nadaljevanju filma Pirati s Karibov. Poleg te se bo mogoče včlaniti v različne skupine igralcev iger po internetu.

Na splošno vidimo, da postaja to področje vedno pomembnejše, saj se vse več komunikacije seli na internet. Kakovostni programi lahko komunikacijo z našimi znanci in prijatelji na drugem koncu mesta ali sveta precej olajšajo in pocenijo.

Dr. Matej Gomboši

Grahova kremna juha

1 l perutninske čiste juhe, 600 g svežega graha, 4 žlice sladke smetane, 2 žlici kisle smetane, sol, beli poper in 1 žlica sesekljanih kaper

Perutninsko juho zavremo, dodamo grah in počasi kuhamo. Čez dobrih 5 minut kuhanja s penovko pobereemo nekaj graha, ki ga prihranimo za kasneje. Preostali grah še kuhamo približno 10 minut oz. ga skuhamo do mehkega, nato ga z juho vred zmeljemo, juho posolimo, popramo in dodamo sladko smetano. Grah, ki smo ga prihranili, stresemo v juho in še rahlo prevremo. Kuhano juho nalijemo v tople skodelice ali jušne krožnike, dekoriramo s kislom smetano, potresemo s sesekljanimi kaprami in ponudimo.

Postrvji file s prilogo iz paprike

4 fileje po 200 g, sok pol limone, 1 rdeča in rumena paprika, 4 drobne čebule, 2 stroka česna, olivno olje, 2 žlici balzamičnega kisa, sok dveh pomaranč, sol, poper

Postrvjim filejem odstranimo kosti, pokapljamo z limoninim sokom, solimo in pustimo nekaj časa v marinadi. Papriko očistimo, operemo in narežemo na drobne kocke. Čebulo in česen olupimo in prav tako narežemo na drobne kocke. Ribje fileje osušimo, v ponvi segrejemo olivno olje, dodamo čebulo, česen in papriko ter dušimo približno pet minut. Nato zalijemo z balzamičnim kisom ter pomarančnim sokom in vse skupaj na hitro zavremo. Po okusu solimo in popramo. Med tem segrejemo pečico na 200 °C. V model za narastek nadevamo zelenjavo, nanjo pa zložimo ribje fileje. Malo še solimo, popramo in pokapljamo z olivnim oljem. Model pokrijemo z aluminijasto folijo in v vnaprej ogreti pečici pečemo približno 15 minut. Kot prilogo ponudimo nadevani krompir.

Pečen nadevan krompir

4 debeli krompirji, 150 g mozzarele, 3 vejice bazilike, 3 vejice origana, 2 žlici paradižnikove mezge, sol, poper

Krompir dobro operemo in v lupini ne premeško skuhamo. Zelišča operemo in drobno nasekljamo. Mozzarelo narežemo na rezine. Nekoliko ohlajen krompir vzdol-

Janez Gjergjek,
vodja kuhinje
hotela Radin

žno razrežemo na tri rezine in ploskve premažemo s paradižnikovo mezgo. Spodnje krompirjeve rezine obložimo z mozzarelo in zelišči ter solimo in popramo. Pokrijemo s srednjimi rezinami in jih obložimo in začini tako kot stranske rezine in pokrijemo z zgornjimi rezinami.

Nadevane krompirje zavijemo v aluminijasto folijo in pečemo na žaru ali pečici približno četrto ure. Folijo razgrnemo in krompir ponudimo.

Sladko-kisla solata iz mlade špinače

600 g špinače, 2 žlici rozin, 2 žlici pinjol, 2 žlici limoninega soka, 6 žlic olja, sol in beli poper

Špinačo očistimo, uporabimo le majhne in nežne liste, operemo in temeljito odcedimo. Porazdelimo jo po posameznih krožnikih ter po njej enakomerno potresemo rozine in pinjole.

V limoninem soku raztopimo 3/4 žličke soli. Med stepanjem z metlico po kapljicah dodajamo oljčno olje. Omako popramo, z njo prelujemo špinačo in jo takoj ponudimo.

Mafini z ribezom (za 12 mafinov)

3 jajca, 90 g sladkorja v prahu, 4 dl mleka, 1 dl olja, 320 g moke, 1 pecilni prašek, 250 g ribeza

Modelčke za mafine namažemo z oljem in potresemo z moko. Pečico segrejemo na 180 °C. Moko presejemo in dodamo pecilni prašek. Jajca stepemo, dodamo mleko, sladkor v prahu, olje in vse skupaj narahlo premešamo. Na koncu primešamo moko s pecilnim praškom in ribez.

Maso napolnimo v modelčke, postavimo v sredino pečice in pečemo približno 25-30 minut. Pečene mafine nekoliko ohladimo, vzamemo iz modelčkov, potresemo s sladkorjem v prahu in ponudimo.

Spoznanja pridejo do nas

Vsak se kdaj pa kdaj sprašuje, zakaj je tukaj? In kaj je smisel življenja? Odgovor na ti vprašanja si ljudje prizadevajo najti že vrsto let. Ni enega in edinega odgovora, saj je smisel življenja za vsakega od nas nekaj drugega.

Dr. Chérie Carter Scott pravi takole: »Vsakdo ima svoj lastni smisel in določeno pot, ki je edinstvena in ločena od poti vseh drugih. Če sledite svoji življenjski poti, boste seznanjeni s številnimi nauki, ki se jih boste morali naučiti zato, da bi ta smisel izpolnili. Nauki, ki so vam predlagani, so namenjeni izrecno vam; to, da se jih naučite, je ključ do skritega odkritja in izpolnitve smisla ter pomembnosti vašega lastnega življenja.

Po tem ko sprejmete svoje telo, izgradite dobro samopodobo, spoštujete svoje telo in se veste prepustiti užitek, ste pripravljeni sprejemati izzive sveta. Ko doživljate različne dogodke in čustva, se v nas porajajo spoznanja. Le pozorni morate biti, da jih lahko prepoznate.

Vaše življenje vam bo prineslo izzive, s katerimi se drugi ne bodo ubadali, drugi pa bodo veliko časa posvečali izzivom, ki vam ne bodo dani. Tako boste vi npr. blagoslovljeni s čudovitim zakonom, vaš sosed se bo spopadel z razpadom svojega. Moda se otepate finančnih težav, vaši prijatelji pa živijo v obilju.

Mogoče boste deležni čudovitih izkušenj z vašimi otroki, vaši sorodniki pa bodo z njimi imeli težave. Ne glede na vse pa

zanesljivo lahko računate, da se boste soočili z vsemi izzivi, ki osebno vam morajo dati določena spoznanja. Ali jih boste uvideli in usvojili, pa je odvisno samo od vas.

Zato da odkrijete vam lastna spoznanja, se morate prepustiti svoji edinstveni poti. Pot vas bo morebiti vodila v življenje, ki je bistveno drugačno od življenja drugih. Svoje poti in svoje izzive ne primerjajte s potmi in izzivi drugih ljudi, ampak se osredotočite na razliko med njihovimi spoznanji in vašimi. Dana pa vam bodo tista spoznanja, ki ste jih sposobni dojeti in so prilagojena vaši rasti.

Če se predate svoji poti in spoznanjem, ki vam jih prinaša, lahko razkrijete in živite skrivnost svojega smisla. Naenkrat niste več žrtev usode ali okoliščin, ampak postanete močni in dejansko živite življenje. Ob tem, ko si prizadevate za izpolnitev lastnega smisla, v sebi odkrivete neverjetne darove, ki jih drugače ne bi našli. Ta postopek ni lahak, vendar je nagrada vredna truda.

V Zlatih pravilih za srečno življenje je dr. Chérie Carter Scott zapisala: »Ko si prizadevate odkriti sebe in se spoznati, se boste najverjetneje soočili s temeljnimi lekcijami o odprtosti, izbiri, poštenosti in naklonjenosti. Na te lekcije glejte kot na orodja, ki vam bodo v pomoč, da boste odkrili edinstven smisel.«

Mag. Simona Šarotar Žižek

Hotelsko poletje

Visoko poletje se približuje in eden od bistvenih elementov garderobe, ki ga bomo vzeli s sabo na dopust, so navadne T-majice. Res je, da imajo milijon in eno obliko, a njihova največja prednost je udobnost v finem naravnem bombažu. Lahko ga peremo, likamo in še raje nosimo. Tako podnevi kot ponoči.

Hotelski slogani

T-majice pa niso le del poletne garderobe, ampak zelo pogosto darilo, ki ga prinesemo iz dopustniškega kraja. Naj bo kraj še tako majhen, včasih se zgodi, da nas preseneti prav hotel, v katerem smo bili nastanjeni. Majica s sloganom hotela nas bo tako spominjala na prijetne uri-

ce oddiha. Kadar koli jo bomo oblekli, lahko tudi kot pižamo, pomembno je, da je vredna spominov. Splača se poskusiti, a za prijetno bivanje bomo morali poskrbeti največ sami.

Rožnato

Rožnata barva je mešanica rdeče, bele in še kakšne malenkosti oker barve. Ker prevladuje topla, nas navdaja z optimizmom. Dostikrat jo povežemo z romantiko, zato je največkrat ponujena barva prav v T-majicah, blazah in

topih. Rahli naborki se dopolnjujejo z barvo.

Individualni slogani

Maturantje, gasilci in razna društva si vsaj enkrat utrgajo čas in razmislijo o svoji T-majici. Na ta način izkazujejo svojo pripadnost, hkrati pa skupaj preživljajo prijetne in kreativne urice. Začetno idejo pripeljejo do tiskarja, ki jim T-majice tudi natisne. Najpogostejši je navadni pigmentni tisk, zanimivi pa so tudi transfersni (motiv na foliji prelikamo na T-majico) in 3D-tisk. Bodimo inovativni tudi sami. Danes si lahko kupimo folijo, na katero natisnemo željeni motiv ali fotografijo, ki jo prelikamo na T-majico. Razmislimo tudi o poziciji in ne pozabimo, da ima majica sprednji in zadnji del.

Tatjana Kalamar Morales

Na lekarniški tehnični

Moč zdravilne palice ali Bertrandov paradoks

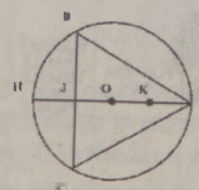
Zdravila lahko delujejo le v procesu zdravljenja, kjer je bolnik dejavni partner. Zato se splača zdravila kupovati tam, kjer to lahko tudi postanete. Zdravilo je pomembno, bistvo pa je v njegovi uporabi. Zdravilo je sredstvo, zdravje je cilj, le bolnik in poznavalec zdravil pa lahko v medsebojnem soglasju zvežeta začetek s koncem. Trditev se zdi sama po sebi umevna. A ni treba slepo slediti zdravi pameti. O veljavnosti trditve nas prepriča tudi logični razmislek, ki ga ponazarja Bertrandov paradoks. Mislim, da ga boste lahko dojeli brez pregretja možganske sivine tudi na pragu poletja.

Bertrandov paradoks

Lingvistični specialisti že desetletja zatrjujejo, da kar povemo, ni enoznačno. Nekatere besede so dvoumne do mere, da jih je treba razložiti. Vprašajmo se: »Ali zdravilo lahko premaga bolezen?« Vprašanje lahko zastavimo slikoviteje: »Ali je zdravilna palica daljša od bolezenske šibe?« Najkrog predstavlja končno omejen življenjski prostor, kjer se bo poiskal odgovor. Zdravilna palica je tetiva, ki jo polagamo na krog, da se pomerimo z boleznijo, ki se je zajezila vanj. Mahati z zdravilno palico zunaj bojišča je seveda brez koristi. Zato dolžine, ki seže čez krožni rob, ne upoštevamo pri dolžini zdravilne palice, ker ne prispeva k zdravilnemu uspehu. Bolezenska

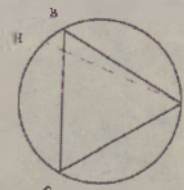
šiba je stranica enakostraničnega trikotnika, ki se je včrtal v tekmovalni krog. Njena dolžina je glede na krog preizkušnje stalna. Geometrija, ki jo imamo na voljo v danem primeru, nam dopusti uporabo šestih različnih načinov spoprijemanja zdravila z boleznijo. Opišimo dve najbolj znani strategiji, ki nazorno pokažeta, kako različna uporaba zdravila vpliva na bolj ali manj ugoden terapevtski izid.

Prvič. Med seboj enako oddaljene točke H, J, O, K in A ležijo na krožnem premeru. Zdravilno palico polagamo na krog vzporedno z daljico BC (slika 1). Zdravilna palica je daljša od stranice bolezenskega trikotnika le, ko pade med točki J in K. Vendar je krajša od omenjene stranice, ko pade med točki H in J ali K in A. Enako verjetno je, da bo zdravilna palica pri tovrstnem polaganju na krog tako daljša kakor krajša od bolezenske šibe.

Slika 1. Prva razlaga stavka pri Bertrandovem paradoksu: »Ali je tetiva daljša od stranice krogu včrtanega enakostraničnega trikotnika?« Tetiva je daljša od stranice trikotnika, ko palica pade med točki J in K. Vendar je krajša, ko pade med točki H in J ali K in A. Zato je verjetnost uspešnega in neuspešnega dogodka polovična.

Drugič. Sedaj zdravilno palico polagamo na krog tako, da je prvi konec palice pritrjen v oglišču bolezenskega trikotnika A. Drugi konec H se premika po krožnem loku (slika 2). Palica je daljša od stranice enakostraničnega trikotnika le, če pade med točki B in C. Pri tovrstnem polaganju zdravilne palice na krog je le v tretjini verjetno, da bo zdravilna palica daljša od bolezenske šibe.

Slika 2. Druga razlaga stavka pri Bertrandovem paradoksu: »Ali je tetiva daljša od stranice krogu včrtanega enakostraničnega trikotnika?« Le če krajšice palice H pade med točki B in C, je tetiva daljša od stranice enakostraničnega trikotnika. Zato je verjetnost uspešnega dogodka le tretjinska.

Opazno je, da je dejavni princip katerega koli dogodka ključen za dosego želenega cilja, saj ista sredstva ob različni dejavnosti pripeljejo do različnih ciljev. Izbira strategije torej ni »s čim« doseči cilj, ampak »kako« ga doseči. Nikoli ni preveč poudariti, da je zdravilo – v farmacevtovi roki na eni strani ter trgovčevi na drugi – v službi dveh povsem različnih zdravilskih procesov. Seveda boste vprašali, kako naj ločite med enim in drugim, saj se včasih zdi, da tako farmacevt kot trgovec znata govoriti prepričljivo. Poskusite postati njun partner v zdravilskem procesu. Prej ali slej vam bo moral zdravstveni izvajalec – če naj bo pravi – natočiti čistega vina.

Janez Špringer,

Bioenergoterapevt Štefan Titan odgovarja

Ne jočite, ko zbolite! Ne obupajte!

Vzemite svoje telo v svoje roke. Povežite svoj um z naravo.

Poiščite sebi primerno smer in način življenja, ne poslušajte samo drugih. Odkrijte sebe in svoj um zaposlite s tem, da odkrijete vzroke za vaše težave, in uspelo vam bo najti samosvoj način odprave težav.

Ce boste uspeli najti sebe, bo manj težav, če pa že obstajajo, boste z njimi lažje živeli. A le, če boste vztrajni. Vztrajnost je pogosto ključ do uspeha. Vztrajni pa ste nekateri tudi pri vprašanjih, zato pojdimo raje k temi. Tokrat je kar nekaj vprašanj, ki se nanašajo na sladkorno bolezen. Mislim, da sem o tej tematiki v Peni že pisal, toda tokrat se bom problema lotil s povsem druge strani in navedel nekaj vzrokov, ki so ključnega pomena pri nastajanju diabetesa.

Zal med zdravniki še vedno prevladuje mnenje, da je glavni vzrok za obolenje pankreasa, ki odigra bistveno vlogo pri nastajanju diabetesa, alkohol. Zal moram zatrditi, da ta trditev že dolgo ne drži in da za sladkorno boleznijo (predvsem diabetes) oboleva vedno več žensk in moških pa tudi otrok, ki alkohola nikoli niso niti poizkusili. Obratno pa pri številnih kroničnih alkoholikih ni sledu povečanega sladkorja. Ta dejstva nam morajo odpreti oči in strokovnjake usmeriti v podrobnejše raziskave nastanka diabetesa.

Pri vsaki bolezni je najpomembnejše, da natančno spoznamo človeški individuum, njegove specifičnosti, moč odpornosti, sistemsko dednost ter moč odločnosti in fenomen občutljivosti. Ko dobimo to sliko, jo moramo razčleniti in nato obravnavati kot celostno bitje.

Zakaj to? Ker je človek unikatno bitje, je tudi pogoj za zdravljenje nujno prilagajati njegovi unikatnosti. Še posebno je to pomembno z vidika uspešnosti kalupnega zdravljenja, ki je največkrat vzrok za neuspešnost pri odpravljanju bolezni. Pri vsem je še posebno pomembna preventiva. In sedaj k pravim vzrokom za naraš-

čanje števila bolnikov, zbolelih za diabetesom tipa I in diabetesom tipa II.

Med pogoste vzroke pankreatisa (vnetje pankreasa) sodijo žolčni kamni, povečan holesterol, glivična vnetja, udarci v trebuh, alkohol in nekatera zdravila, ki jih prištevamo med diuretičke, ki služijo za odvajanje vode pri zdravljenju hipertenzije (visok pritisk), ker povzročajo kemijsko neravnovesje v krvi (znižan kalij v krvi), in druga skupina zdravil, ki jih prištevamo med sulfonamide, ki se uporabljajo predvsem proti infekcijam, bronhitisom, pljučnicam in kožnim infekcijam. Čedalje pomembnejši faktor za obolenje pankreasa in s tem nastajanje pankreatisa in dvig sladkorja v krvi je imunski sistem, ki varuje telo pred vnetji, ki ga povzročajo virusi in glivica candida. Ti posebej uničujejo celice pankreasa in s tem močno vplivajo na nastajanje tumorjev na hangerhansovih otočkih (to so celice v slinavki, ki proizvajajo inzulin, poleg tega pa izločajo še hormon glukagon, ki deluje nasprotno inzulinu in zvišuje ali znižuje vrednost krvnega sladkorja). Glukagon spodbuja razgradnjo glikogena (oglikovega hidrata, ki se shranjuje v jetrih in mišicah) v glukozo, ta pa se sprošča v krvni obtok kot vir energije za celice. Glukagon tako uravnava koncentracijo glukoze v krvi. Na povečan sladkor vpliva tudi delovanje nadledvičnih žlez, ki izločajo hormon adrenalin in kortikosteroidni hormon, ki med drugim tudi sprošča glukozo, kar se pogosteje pojavlja pri osebah, ki so podvržene stresom ali strahu.

Na hormone nadledvičnih žlez vplivajo tudi hormoni, ki jih tvori hipotalamus in

hipofiza. Hipotalamus, ki prejema iz organizma informacije glede vsebnosti vode v telesu in koncentracije glukoze v krvi, poleg tega izloča v kri hormone, ki se imenujejo sprostitveni (releasing). Izločajo se v hipofizo, s čimer nadzorujejo delovanje endokrinega sistema, med drugim tudi skorje nadledvičnih žlez, ki vplivajo na dvig ali padec glukoze. Hipofiza pa izloča hormon ACTH (kortikotropin), ki prav tako deluje na skorjo nadledvičnih žlez in je zato nujno potreben za razvoj in rast celic skorje nadledvičnih žlez.

Pogosta vnetja ali tumorji na hipofizi (ki niso maligni) največkrat povzročijo čezmerno tvorbo ACTH-ja, kar pogosto privede do zvišane tvorbe hidrokorizona v skorji nadledvičnih žlez in se pokaže kot Cushingov sindrom. Danes ga v večini primerov povzroča dolgotrajno jemanje kortikosteroidnih zdravil, ki se uporabljajo za zdravljenje vnetnih obolenj (astma, artritis, črevesna vnetja...). Lahko pa ga povzroči tudi nadledvični tumor, ki poveča izločanje kortikosteroidov, ali povečano delovanje hipofize (hipofizni tumor). Bolniki imajo pogostejše težave z duševnostjo (depresije, paranoja ali evforija). Pojavlja pa se lahko tudi nespečnost. V večini primerov se pojavljajo hipertenzija in edemi (nabiranje tekočine v tkivih). Pri številnih bolnikih se pojavlja sladkorna bolezen tipa II. Pri otrocih pa zastane rast. Za odpravo omenjenih težav se pogosto priporočajo diuretiki, ki pa imajo močne stranske učinke, tudi na porast sladkorja, še posebno, če jih jemljemo v večjih količinah in dalj časa.

44 **VEJNIA**

pen

Mlajši od 16 let med polnočjo in peto uro zjutraj ne bodo smeli v lokale, kjer točijo alkoholne pijače

Nov zakon o varstvu javnega reda in miru, ki so ga pretekli teden poslanci državnega zbora republike Slovenije sprejeli s 44 glasovi za in 31 proti in bo nadomestil stari zakon iz leta 1974, bo prinesel spremembe tudi mladim. Poslanci so namreč uzakonili neke vrste horo legalis.

Zakon je v prvem osnutku kot prekrške štel na primer vsiljivo beračenje, nespodobno vedenje, vzpodbujanje nestrpnosti, prenočevanje na javnem kraju, nedostojno vedenje do uradnih oseb in podobno. A so predlog zakona v drugem branju, pa pobudo koalicijskih strank Nove Slovenije in Slovenske ljudske stranke, dopolnili z 21. členom. Ta določa, da je osebam, mlajšim od 16 let med 24.00 in 5.00 zjutraj prepovedan vstop in zadrževanje brez spremstva staršev, rejnikov ali skrbnikov v gostinskih obratih in na prireditvah, kjer se točijo alkoholne pijače.

Kdo bo vzgajal mladostnike: družina ali vlada?

Razprava je bila vroča. V opoziciji in koalicijskem Desusu je določba sprožila val kritik. Ti poslanci namreč menijo, da s sprejetim zakonom mladi ne bodo varnejši in da se tudi količine popitega alkohola ne bodo zmanjšale. Po njihovem mnenju bo to le povzročilo skrivanje mladih po parkih, stanovanjih in športnih igriščih. In medtem ko so opozicijski poslanci trdili, da vlada s tem zakonom izkazuje nezaupanje družini in da želi mladostnike vzgajati kar sama, je bila opozicija drugačnega mnenja. Ravno ta člen naj bi bil tisti, na katerega bi

se starši lahko opirali in svojemu otroku preprečili gibanje v neprimernih urah na neprimernih krajih. Zakon namreč po njihovem mnenju ne omejuje svobode otrok, pač pa bo le pomoč staršem, ki so velikokrat žrtve svojih otrok.

Bo starost mladoletnikov preverjala policija?

Prav posebej policisti ne bodo preverjali, ali se prepoved spoštuje. Starost gostov bodo preverjali le ob intervencijah ob večjih kršitvah v lokalih in izjemoma ob varnostnih akcijah, ko bodo preverjali vse prekrške. To bodo morali gostinci rešiti sami. V Avstriji, kjer imajo podoben zakon, mladoletnim osebam ob vstopu v lokal odvzamejo osebne izkaznice in tako nadzirajo tiste, ki morajo domov ob določeni uri.

Ob prebiranju literature in branju komentarjev na številnih internetnih forumih, kjer mladostniki in starši razpravljajo o novem zakonu, mnogi starši podpirajo horo legalis, saj je okolje, v katerem se danes gibljejo mladi, po njihovem mnenju polno nasilja in alkohola. In ravno za omenjeni 21. člen zakona o varstvu javnega reda in miru so starši prepričani, da je primeren ukrep države, s katerim naj bi ta zagotovila varnost mladostnikov. Sicer pa v Sloveniji že imamo sprejet zakon o prepovedi točenja in prodaji alkoholnih pijač mladoletnikom, katerega uresničevanje pa se, roko na srce, ne preverja pogosto. Bo tudi sedaj tako?

Vanja Poljanec

Hora legalis tudi v Sloveniji

V zakonsko besedilo zakona o varstvu javnega reda in miru so poslanci in poslanke vključili tudi določbo, po kateri bo mladim do 16 let med polnočjo in peto uro zjutraj prepovedan vstop in zadrževanje brez spremstva, rejnikov ali skrbnikov v gostinskih obratih in na prireditvah, kjer se točijo alkoholne pijače.

Priporočamo

Kralji in kraljica - 29. in 30. junija v kinu Park M. Sobota. Količkrat lahko

vidite francoski film v naših kinematografih? Ne pogosto. Že to je zadosten razlog za ogled tega filma. In seveda Catherine Deneuve v eni od vlog. Ivana Orleanska 20. stoletja. Najlepša Francozinja vseh časov. Po mnenju Francozov. In če oni tako pravijo ... Sicer bo res težko gledati dramo v teh vremenskih razmerah, ampak ob neprestanem pasivnem buljenju v

nogometase bo tudi sivim celicam prijalo malo asociativnega razmišljanja. Gre za dve navidez nepovezani zgodbi, ki preskakujeta med dramo, melodramo in komedijo. Nominacija za več cesarjev.

Promocija zgoščenke bakovskih godbenikov - 30. junija in 1. julija v Bakovcih. Prva prekmurska godba, ki je uspela svoj del repertoarja spraviti na kompaktno ploščo. Bakovska godba ne izvaja dolgotrajnih in turobnih maršev, ampak vas lahko dvigne v optimistične višave bolj kot kakšen rock bend. Pravzaprav je v njej res nekaj rokerskega. Ko boste slišali When Kings Go Forth, boste mislili, da se padli v

»soundtrack« vojaškega filma.

Sodobni nomadi - 30. junija v predprostoru Stalne razstave Pokrajinskega muzeja. Življenje Tuaregov, kot ga vidi Tuareg iz afriške države Niger. Skozi fotografski objektiv. Razstava se navezuje na tisto, ki je posvečena etnologu in afrikanistu Borutu Brumnu. Tudi sam se je posvečal problemom in načinu življenja Tuaregov. Avtor Souleyman Mohamed se bo pogovarjal s popotnico Saro Lunaček. In obratno. Zveza Murska Sobota-Ljubljana-Afrika-Ljubljana-Murska Sobota-Ljubljana-Afrika-Murska Sobota bo sklenjena.

Tomo Koles

Vaše pesmi

Zorro

Kdo si?

Ti, ki skrivaš se za masko in imaš na licu prasko, zakaj zakrivaš si oči in ta klobuk ti ne pristoji, daj, da vidim koder las, da zaslišim tvoj pravi glas.

Pospravi kostum ta zdaj, ker ni poti nazaj, tudi če hočeš, boš moj, še pred zoro nocoj.

Zato predaj se brez bitke in misli le na užitke.

Snemi masko, da dotaknem se te, odpri srce in nežno ljubi me.

Najina ljubezen ne potrebuje tančice, dovolj so že nevidne iskrice.

Ujet si v nevidne zanke, mene, tvoje skrivnostne neznanke.

Sonja

Čisto tiho - tišina

Zrem v tišino, pomirja me.

Globoko čustvo se prebudi v svetu brez solz, brez krivde, brez ljudi.

V svetu brez bolečin. V svetu, kjer sva jaz in ti. Čisto tiho.

Suzana

Vaša čustva

Sonce, srečo, srčnost, ljubezen vsak od nas nosi v sebi! Le najti moramo ta zaklad, ne iščimo ga drugje, če ga nismo najprej našli v sebi!

Suzana

Pa pojejte še kakšno kepico sladoleda zame

Pisati popotnico za poletje nekomu, ki bo skoraj brezskrbno užival dva meseca sonca in morebiti še morja, se s prijatelji potepal po Pomurju ali celo kje drugje po svetu, je pravzaprav zelo težko. Še posebej zaradi tega, ker so bile moje zadnje brezskrbne počitnice, ki so trajale tako dolgo, že daleč nazaj. A so spomini nanje še vedno sveži. Najprej dolgo počitnikovanje na morju s starši, kjer sem sprva zidala peščene gradove, leta kasneje pa se ozirala za fanti. Pa deset dni kolonije, ki je bila zame tako ali tako nekaj posebnega.

In preostanek počitnic?

Dobra knjiga zna zmeraj pritegniti, no vsaj mene. Pa vse tiste stvari, ki jih med šolskim letom zaradi obveznosti nisem imela časa početi. Na travniku v visoki travi ure in ure preležati s prijatelji, gledati v zrak, zvečiti kislice in občudovati oblake, ki so nenehno spreminjali svojo obliko. Odigrati partijo badmintona s sestro ali oditi z babico na sladoled. Seveda so bili tudi vsakodnevni obiski bližnjega kopališča za nas prava ekspedicija, pečen krompirček za malico ob partiji una pa je bil odličen.

Poleg vsega bi se lahko odpravila še na kakšen tabor, v kino, na izlet, v hravem nebu spuščala zmaja, se sprehodila po parku, pridružila sosedom ob igranju odbojke ali obiskala sestrčno v bližnjem mestu. Nešteto je možnosti za preživljanje prostega časa, le poiskati jih je treba.

In potem se mi je popolnoma vsako leto sredi avgusta začelo tožiti po šoli. No, ne ravno po šoli, pač pa po sošolcih. Tistih, ki jih, čeprav živim v zelo majhni vasi, med počitnicami nisem srečala na nogometnem igrišču, v trgovini ali na kakšni veselici.

Ja, šola je šele prejšnji teden dobro zaprla vrata za vami, a če erjamete ali ne, še ne sameva in verjetno tudi ne bo, saj je treba prebarvati stene, ki smo jih vsako leto le s težavo pustili nepopisane, loščiti tla in mize ter pripraviti, da vas bo vse lepo in zloženo pričakalo prvi šolski dan.

A pustimo zdaj tega, ta je še daleč. Zdaj je čas za uživanje in počivanje. A številne dogodivščine in nabiranje spominov, za sladolede in s pončnimi pegami pokrita lica.

FOTO

Vanja Poljanec

Energična Britney

Britney Spears in Kevin Federline
– v zadnjem času sta vse manj skupaj.

Perry Taylor – bo ostal le otroški
negovalec ali se bo izcimilo še kaj več?

Očitno z zakonom pop zvezde Britney Spears (24) s plesalcem Kevinom Federlinom nekaj ni v redu. Prvič zaradi tega, ker so ju v javnosti zadnjič videli skupaj daljnjega marca, in drugič, ker se okrog nje stalno »mota« drug moški. Zaenkrat še ne moremo govoriti o novi ljubezni, se bo pa sčasoma pokazalo, za kaj gre. Zaenkrat je Perry Taylor (28) pri igralki le redno zaposlen otroški negovalec. Britney je javnosti sporočila, da ji ni všeč, ker se Kevin premalo ukvarja z njunim osemmesečnim Seanom in ne verjame, da se bo popravil

do zime, ko bo ponovno rodila. Poznavalci pa istočasno pravijo, da je Perry vseeno nekaj več kot samo otroški negovalec. Sicer Seanu redno menja plenice, pomaga pa tudi Britney pri nakupih, skrbi za obnovo vile v Malibuju, in če je potrebno, ukrepa proti vsiljivim paparacem. Kljub mladosti ima dokaj burno zgodovino. Preden je prevzel delo otroškega negovalca, je bil zaposlen v varnostni agenciji, še prej pa je bil marinec v ameriški vojski, vendar so ga od tam zaradi pijančevanja odpustili.

Dekle
meseca

Ana Star izjavlja, da obožuje nogomet. V njenih dokumentih piše, da prihaja iz Rusije, čeprav priimek ne zveni ravno rusko in bi jo prej umestili na angleško govorno območje. Živi v Smolensku in študira kemijo. Pravi, da jo je ta predmet zanimal že v osnovni šoli, in upa, da ga bo nekoč tudi sama predavala. Kot profesorica bo nosila verjetno manj napadalne dokolenke.

Nesojena princesa

Nedavno smo na teh straneh pisali o nezakonskih otrocih, ki ju ima monaški princ Albert, zdaj pa so prišle na dan nekatere podrobnosti. Spomnimo se! Natarica Tamara Rotolo je prišla pred petnajstimi leti s prijateljico na dopust v Monako. Na teniškem turnirju ja je opazil princ Albert in ju ob pomoči posrednikov povabil na zabavo. Na zabavi je bilo veliko ljudi, vendar je bil Albert v bližini črnolase Tamare več, kot je zahteval protokol. Noč sta preživela skupaj in jo nato podaljšala še za tri tedne.

Čez devet mesecev je v mestecu Cody v Wyomingu Tamara rodila hčerko in ji dala ime Jazmin Grace. Povsem po naključju se je potem pred desetimi leti v tem mestu mudil princ Albert. Prišel je na slovesnost ob 80-letnici prihoda njegovega deda v ta kraj, ki je takrat še slovel po velikih čredah bizonov, ki so se pasli v

odgovoril, potem pa so že prišli varnostniki, jo potisnili v stran, njega pa potisnili v avtomobil in ga odpeljali nazaj na letališče. Tako zdaj piše o dogodku novinar Cody Enterpresea Bruce McCormack, ki je takrat stal nedaleč od nje in bil začuden, saj ni mogel vedeti, za kaj gre. Naslednji dan je poiskal Tamaro in tako zvedel vso zgodbo, vendar ji je moral obljubiti, da bo molčal. Tamara je bila tisti dan tudi v dvorani. Ni hotela izzivati, vendar se je postavila tako, da jo je princ Albert moral videti, vendar ni prišel k njej.

Kmalu so vsi v mestu vedeli za žensko, ki je princu rekla, da je mati njegovega otroka, vendar so bili prepričani, da ni povsem pri pravi in da si vse skupaj le domišlja. Niso vedeli, ona pa tudi ni govorila o tem, da je bila med nosečnostjo v stalnem stiku s princem, ki ga je zanimalo

Jazmin Grace Grimaldi
pri petih letih ...
... danes

okolici. Princ Albert je v Cody priletel je z zasebnim letalom, na letališču pa ga je pričakala kočija, s katero se je odpeljal v Muzej Buffalo Billa, kjer je bila slovesnost. Junak divjega zahoda Buffalo Bill, s pravim imenom William Cody, je bil doma iz tega mesta in tukaj je ustanovil časopis Cody Enterprise, ki izhaja še danes in v katerem dela novinar, ki je zdaj razkril to zgodbo.

Po slovesnosti so princa na ulici pričakali otroci s cvetjem. V gruči je stala tudi mlajša ženska. Namesto cvetja je v roki držala otroka. »Albert, to je tvoja hčerka,« mu je dejala. Princ se ni znašel, ničesar ni

njeno počutje. Ko se je Jazmin Grace rodila, se je začel počasi izmikati, na koncu pa se ni več oglašal. Bila je ogorčena in razočarana, pomislila je celo, da bi ga tožila za očetovstvo, na koncu pa se je odločila, da na vse skupaj pozabi. Preselila se je v Palm Springs in začela novo življenje. Zdaj, ko se je zvedelo, da je princ Albert tudi uradno priznal svojo hčer, je Tamara je skrivnostna in tako nihče ne ve, ali pomeni princevo priznanje očetovstva tudi gmotno spremembo v njenem življenju in predvsem, kaj to pomeni za njuno hčerko Jazmin Grace.

William na svetovnem prvenstvu

Kot predsednik nogometne zveze Anglije je britanski prestolonaslednik princ William (24) v Frankfurtu prisostvoval prvi tekmi angleške reprezentance, ko je zmagala proti Paragvaju z 1 : 0. Kljub zmagi princ z dosežkom in igro ni bil zadovoljen. William je sicer vnet navijač londonskega Arsenala. Na tekmi ga vidimo v častni loži. Na levi je predsednik FIFA-e Sepp Blatter, na desni pa vidimo nemško nogometno legendo Fritzja Beckenbauerja. Po tekmi se je pri izhodu iz Waldstadiona za kratek čas srečal z angleškimi navijači, ki so zmago bučno pozdravili, čeprav tudi oni s prikazano igro svojih ljubljencev niso bili zadovoljni.

Michael Ballack: sramežljiv, ko ni nogometaš

Nemški reprezentant Michael Ballack bi lahko bil s svojimi 189 centimetri mimogrede tudi košarkar, zaradi videza pa tudi maneken. Rojen je bil v vzhodnonemškem mestecu Gorlitz, nogomet pa je začel trenirati s trinajstim leti. Z devetnajstim leti je že podpisal pogodbo s Kaiserlauternom, leta 2000 pa je v klubski kavarnici spoznal življenjsko sopotnico Simone Lambe. »Tako ko sem ga prvič videla, mi je bil všeč. Lepo se je obnašal in skoraj bi lahko rekla, da je bil nekoliko sramežljiv,« je o prvih stikih povedala Simone, skrbna mati treh njunih otrok. Michael je igral zadnja štiri leta za Bayern München, po prvem juliju, ko mu preteče pogodba, pa mu bo dajal »kruh« londonski Chelsea. V začetku leta se je znašel v rumenem tisku zaradi aferice. Po vrnitvi iz Dubaja na Münchenskem letališču ni prijavil 1200 funtov (okrog 420 000 SIT) vredno Fendijevo torbico, darilo Simone. Plaćati je moral dokaj visoko kazen. »Človek letno zasluži sedem milijonov funtov in mu plačilo carine ne predstavlja prav nobenega stroška. Verjamem, da jo je pozabil prijaviti,« je opravičeval neljubi dogodek njegov prijatelj.

Michael in Simone. Uradno še nista poročena, vendar velja njuno življenje za zgledno in umirjeno.

Ko drugi dobijo nagrado

Kot kandidatka za največ nagrad tony je letos veljala Oprah Winfrey. To, kar pomeni oskar za filmske ustvarjalce, velja med gledališčniki v Ameriki nagrada tony. Letos so to nagrado podelili že šestdesetič. Oprah se je pojavila na prireditvi, ki je bila tokrat v Music Hallu v New Yorku, kot producentka muzikala The Color Purple,

ki je bil nominiran za kar enajst nagrad. Po podelitvi kipcev je priznala, da je svojo ekipo, od igralcev do režiserja in kostumografa, že dan prej pripravljala, kako naj se vedejo na prireditvi.

Dala jim je enostaven nasvet: ko boste na odru, se rahlo smejte in

glejte ravno pred sebe. Z očmi ne iščite nikogar v dvorani. Ekipa je po podelitvi priznala, da se je njenega nasveta dosledno držala, vendar za omizjem, od koder je gledala na oder.

Kljub številnim nominacijam so na koncu ostali brez vsake nagrade.

Glavni junakinji letošnje podelitve sta bili Julianna Margulies in Julia Roberts za vloge v predstavi Trije deževni dnevi.

Oprah Winfrey med nagrajenkami

Deveterica veličastnih

Svetovno prvenstvo v nogometu je lahko zanimivo tudi tistim ženskam, ki nimajo pojma, kaj je enajstmetrovka ali ofsajd in jim nogomet na splošno pomeni toliko kot lanski sneg. Seveda lahko, če bodo vedele, da so med igralci tudi »oni«. Na medmrežju so se namreč v teh dneh pojavile številne liste najseksi, najlepših, najpostavnejših in bogve še kakšnih najnaj igralcev, ki se (ali so se, pa so že odšli domov) te dni podijo za žogo po nemških nogometnih igriščih.

Deveterica od njih se skoraj praviloma znajde na vsakem seznamu. Šveda Fredrika Ljungberga ne obožujejo samo

ženske, všeč je tudi gejevski populaciji. Brazilc Kaka je že postal maneken Giorgia Armanija, Paragvajec Roque Santa Cruz je že dobil naslov najseksi nogometaša, za Hrvatom Nikom Kranjčarjem menda najbolj norijo najstnice, domači homoseksualci pa so ga razglasili za najfanta leta. Ukrajinec Andrej Ševčenko (menda največji šminker) in Portugalec Luis Figo sta najmačo nogometaša, Španec Raul Gonzales, Nemec Michael Ballack in Francoz Thierry Henri pa so najbolj všeč poročenim ženskam, predvsem zaradi navezanosti na družino in viteških manir.

Brazilec Kaka je dobil svoj vzdevek od precej mlajšega brata, ki je tako izgovarjal njegovo ime Ricardo.

Odkar se pojavlja švedski nogometaš Fredrik Ljungberg v reklamah za perilo znamke Calvin Klein, se je prodaja povečala za 30 odstotkov. »Nisem gej, čeprav mi laska, da sem jim všeč. Oni so najbolj oblečeni moški,« je povedal, ko je zvedel, da so ga postavili na vrh svojega seznama.

Izlet v Pariz

Brunejski prestolonaslednik princ Hj Al-Muhtadee Billah (32) je s soprogo Paduko Seri Sarah (19), s katero bo septembra slavil drugo obletnico poroke, prišel na štiridnevni obisk v Pariz. Za rezervacijo v hotelu mu ni bilo treba skrbeti, saj je vse uredil stric, ki je lastnik pariškega hotela Meurice. Stric pa ni nihče drug kot brunejski sultan.

Kot se spodobi za prvi obisk Pariza, sta si ogledala vse znamenitosti od Eifflovega stolpa, muzej Louvre z da Vincijevo Mono Liso do dolgih hodnikov kraljevskega dvorca v Versaillesu. Princ je bil navdušen nad razkošno arhitekturo, princesa pa je bila vznemirjena ob notranji opremitvi prostorov, od perzijskih preprog do bogatih satenastih zaves, okrašenih z zlatimi nitmi. Svojemu dragemu je povedala, da si nekaj takega želi v svojih sobanah. Verjetno ji bo želja kmalu izpolnjena, saj v družini z denarjem nimajo ravno problema. Njen tast je drugi najbogatejši monarh na svetu. Ocenjujejo, da ima pod palcem več kot 20 milijard dolarjev.

Kalman Tudjan iz Murskih Črnc

Bralci Péna se predstavljajo

Znanci ga kličejo Tudman,

a ni v sorodu z nekdanjim hrvaškim predsednikom

Ob najinem srečanju mi je brez zadržka dejal, da lahko zapišem, da ga skoraj vsi v vasi in drugi znanci kličejo Tudman. Ta vzdevek ga namreč nič ne moti. Pravzaprav ga spominja na ustanovitev samostojnih držav Slovenije in Hrvaške. Tako so ga začeli klicati kmalu potem, ko so v sosednji državi izvolili za prvega predsednika Franja Tuđmana. Z njim pa si sicer ni v nobenem sorodu.

Med krivljenjem železa se je »skrivil« tudi njegov križ

»Z njim se nisem nikoli srečal niti mi zdaj že pokojni Tudman ni bil vzornik.

Tako so me pač začeli klicati zaradi podobnosti priimkov. Rojen sem bil leta 1948 v Murskih Črncih in odraščal na manjši kmetiji. V šoli nisem bil med najboljšimi, saj so me bolj za-

Med živalmi imam najraje zajce, zelo ponosno pa sem se nastavljal tudi fotografu, ki me je ovekovečil z opico.

nimala dogajanja (igre, vragolije ...) po šoli. Močno pa sem si želel postati železokrivec, in to mi je tudi uspelo. Ko me je Gradbeno podjetje Sograd poslalo kot vajenca na teren v Portorož, sem tam končal tudi poklicno izobraževanje. Rad sem hodil v službo, toda sčasoma me je vse bolj začel boleti križ. Leta 1991, ko je bila vojna za Slovenijo, sem bil v mariborski bolnici na operaciji križa. Žal se moje zdravstvene težave niso bistveno izboljšale,

tako da od takrat nisem več šel v službo. Zdaj čakam na invalidsko upokojitve.

Kjer imajo novorojenčka, dobijo štrka

Ker ne morem in ne smem delati nič težkega, imam dovolj časa za kaj drugega, na primer za vaške zadeve in za moje hobije. Leta 1977, ko se mi je rodila hčerka Matejka, so mi sodelavci pomagali izdelati iz kovinskih palic figuro štrka, ki smo jo potem tudi izobesili na hiši, da so lahko vsi videli, da imamo novorojenčka. Imeli smo tudi celonočno zabavo. Od takrat dalje izdelujem podobne štrke sam in tako se lahko tradicija izobešanja štrkov, praznovanj ... nadaljuje.

Zakaj pa ne bi bil Tudman?

Moj konjiček je tudi zbiranje kap in klobukov ter majic z raznimi napisi. Z veseljem sodelujem pri delu domačega gasilskega druš-

»Bil sem že Kramberger, doktor in pop, zdaj pa razmišljam, da bi igral Tudmana, če me že tako kličejo.«

Murski Črnci eden najlepših krajev daleč naokrog. Seveda ne manjka pri nas tudi zabave. Nekaj posebnega so naše maskerade. Jaz sem se že igral Krambergerja, zdravnika in popa, zdaj pa razmišljam, da bi se napravil v Tudmana, če me že tako kličejo.

Kuha golaž, dōdōle in še kaj

Vas morda zanima še kaj o meni? Ja, ne da bi se hvalil, znam tudi kuhati. Tako lahko žena vsak drugi

teden brez skrbi odide dopoldne v službo, jaz pa poskrbim za kosilo. Najraje kuham golaž ali pripravim ocvrte zrezke in še kaj zraven. Mislim, da sem dokaj vešč tudi kuhanja dōdōlov, vendar jih žena nima rada. Vesela pa je, da ji pomagam pri sajenju povrtnin, kar tudi rade volje delam. Razmišljam, da bi se spet ukvarjal z rejo zajcev. Kakšnih posebnih želja zase nimam, saj sem zadovoljen s tem, kar sem dosegel in kar imam.

Jožef G. Bistriški

Potok Mokoš, kjer sem lahko v otroštvu lovil ribe in se učil plavati, te dni spet živahno teče skozi Murske Črnce, kar mi je v veliko zadovoljstvo.

Nacek in Mitja

Nacek je Mitjin stric, ima že štiri otroke in je precej starejši, toda po rasti manjši od Mitje, ki je letos končal gimnazijo v Murski Soboti. Oba sta Ozmeča iz Melinec in oba sta harmonikarja samouka. Pravzaprav je Nacek najprej malo učil Mitjo, zdaj pa bi bilo lahko že obratno. Nastopata v glavnem za zabavo pri sorodnikih in znancih, in to brezplačno. Seveda pričakujeta, da jima vsaj postrežejo s čim dobrim.

FOTO JOG

Takšne figure štrkov sem začel izdelovati leta 1977, ko se je rodila hčerka Matejka. Zdaj jih izobesimo pri vsaki hiši, kjer dobijo novorojenčka.

tva; kjer sem član že od osmega leta, več kot trideset let pa opravljam funkcijo praporščaka. Prav tako sem zraven še marsikje drugje. Tako sem rade volje pomagal pri zbiranju predmetov in drugega gradiva za gasilski muzej v Murskih Črncih, pri čemer sta bila glavna pobudnika in nosilca akcije Franc Gomboc in Štefan Kosednar. Pri družil sem se tudi nekaterim, ki so poskrbeli za zgraditev nove brvi čez potok Mokoš. Pri tem moram posebej pohvaliti predsednika vaškega odbora Branka Cvetka. Organizirali smo še več drugih akcij in mislim, da so postali

Lani me je strožji fižol, ki sem ga oblikoval v piramido, precej prerasel.